

İslâm Hukukunda Epilasyonun Meşruiyet Çerçevesi

Hasan Demir

0000-0001-5881-1293

demirhasan733@gmail.com

Siirt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Hukuku Anabilim Dalı, Siirt, Türkiye

ror.org/05ptwtz25

Öz

Epilasyon; lazer, ağda, tıraş, elektroliz ve IPL gibi yöntemlerle vücut üzerindeki istenmeyen kılların geçici ya da kalıcı olarak giderilmesidir. Günümüzde hijyen, estetik ve sağlık gerekçeleriyle yaygın biçimde kullanılan epilasyon teknikleri, klasik fıkıh metinlerinde doğrudan ele alınmadığı için fikhî açıdan açıklanmaya ihtiyaç duymaktadır. Çalışma, geleneksel fikhî yaklaşımları, modern epilasyon yöntemlerinin yapısal ve işlevsel özellikleriyle karşılaştırmalı olarak inceleyerek güncel ve kapsamlı bir değerlendirme sunmayı hedeflemektedir. İslâm'da temizlik ve kişisel bakım önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda epilasyonun ne anlama geldiği, nasıl uygulandığı, hangi niyetle yapıldığı ve sonuçlarının ne olduğu fıkıh açısından büyük önem taşımaktadır. Metodolojik olarak, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yaklaşımını benimseyen bu araştırma, Kur'ân, Sünnet ve klasik fıkıh literatürünü temel referans noktaları olarak almaktadır. Epilasyonun fikhî açıdan değerlendirilmesinde, uygulamanın bedene müdahale sayılıp sayılmadığı, insanın yaratılış özelliklerini değiştirme anlamı taşıyıp taşımadığı ve işlem sırasında mahremiyet sınırlarının ihlal edilip edilmediği gibi dinî hassasiyetler analiz edilmektedir. Epilasyon işleminin fikhî hükmünün yöntemin mahiyeti, kişinin niyeti, sağlık üzerindeki etkileri, mahremiyet kurallarına riâyet edilip edilmemesi ve uygulama alanının hükmî özellikleri gibi çok yönlü unsurların birlikte değerlendirilmesiyle şekillendiği ortaya konulmaktadır. Çalışma, İslâm hukukunun temizlik ve bakım anlayışını modern yöntemlerle ilişkilendirerek epilasyon gibi çağdaş uygulamalara fikhî bir perspektif kazandırmayı hedeflemektedir. Temizlik ilkesinin fitrî bir gereklilik olarak dinî metinlerde yer alması, günümüzde artan estetik ve hijyen hassasiyetleriyle birleştiğinde konunun önemi daha da belirginleşmektedir. Bu doğrultuda epilasyonun İslâm hukuku çerçevesinde ele alınması, bireylerin dinî hassasiyetlerini koruyarak bilinçli ve güvenilir biçimde kişisel bakım yapmalarına katkı sağlar. Zira epilasyon bireyin kişisel bakım sürecinde karşılaştığı bireyin günlük yaşamında sıklıkla karşılaştığı ve doğrudan bedenle ilgili olan uygulamalar arasında yer almaktadır. Bu tür uygulamalarda dinî hükümlere riayet etme arzusu, Müslüman bireyler için hem vicdanî hem de ahlâkî bir sorumluluk doğurmaktadır. Özellikle epilasyon gibi mahremiyet ve temizlikle doğrudan ilişkili işlemlerde, helâl-haram ayrımının netleştirilmesi, bireyin dinî hassasiyetlerini koruyarak güvenle hareket edebilmesini mümkün kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

İslam Hukuku; Helal-Haram; Vücut Kılları; Epilasyon; Hijyen

Öne Çıkanlar

- Epilasyonun fikhî hükmü, bağlam temelli ve çok boyutlu bir değerlendirme gerektirmektedir.
- Kullanılan yöntem, mahremiyet sınırları ve doğurduğu muhtemel zararlar, hükmün belirlenmesinde belirleyici rol oynamaktadır.
- İslam hukukunda tüy temizliği, fitrat kavramı çerçevesinde insanın yaratılışına uygun bedensel bakımın bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda özellikle koltuk altı ve kasık bölgesindeki tüylerin giderilmesi yaratılışa uygun bakımuygulamaları arasında yer almaktadır.
- Epilasyonu hiçbir koşulda caiz görmeyen yaklaşım yalnızca Taberî'ye nispet edilmektedir. Diğer fıkıh ekolleri meseleyi bağlama, niyete ve yönetime göre değerlendirmektedir.
- İslam hukukunda epilasyon, fitrî temizlik, sağlık ve mahremiyet ilkeleriyle uyumlu olduğu sürece caizdir. Buna karşılık yaratılış düzenini bozan, bedene zarar veren ve mahremiyeti ihlâl eden uygulamalar meşru değildir.

Atıf Bilgisi

Demir, Hasan. "İslâm Hukukunda Epilasyonun Meşruiyet Çerçevesi". *Tetkik* 9 (Mart 2026), 309-338. <https://doi.org/10.55709/tetkik.1811341>

Makale Bilgileri

<i>Etik Beyan</i>	Bu çalışma için etik beyan gerekmemektedir.
<i>Etik Kurul İzni</i>	Bu çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir.
<i>Gönderilme Tarihi</i>	27 Ekim 2025
<i>Kabul Tarihi</i>	9 Mart 2026
<i>Yayın Tarihi</i>	31 Mart 2026
<i>Hakem Sayısı</i>	İki İç Hakem - İki Dış Hakem
<i>Değerlendirme</i>	Çift Taraflı Kör Hakemlik
<i>Benzerlik Taraması</i>	Yapıldı - intihal.net
<i>Çıkar Çatışması</i>	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
<i>Finansman</i>	Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır.
<i>Etik Bildirim</i>	tetkik@okuokut.org
<i>S. Kalkınma Amaçları</i>	3 Sağlık ve Kaliteli Yaşam, 4 Nitelikli Eğitim
<i>Lisans</i>	CC BY-NC 4.0

The Legitimate Framework for Epilation in Islamic Law

Hasan Demir

0000-0001-5881-1293

demirhasan733@gmail.com

Siirt University, Faculty of Theology, , Department of Islamic Law, Siirt, Türkiye
ror.org/05ptwtz25

Abstract

Hair removal involves the temporary or permanent removal of unwanted body hair using methods such as laser, waxing, shaving, electrolysis, and IPL. Hair removal techniques, which are widely used today for reasons of hygiene, aesthetics and health, need to be explained from a fiqh perspective as they are not directly addressed in classical fiqh texts. This study aims to provide an up-to-date and comprehensive assessment by comparing traditional fiqh approaches with the structural and functional characteristics of modern hair removal methods. Cleanliness and personal care hold an important place in Islam. In this context, what hair removal means, how it is performed, with what intention it is done, and what its consequences are are of great importance from a fiqh perspective. Methodologically, this research, which adopts the case study approach from qualitative research methods, takes the Qur'an, Sunnah, and classical fiqh literature as its basic reference points. In assessing epilation from a fiqh perspective, religious sensitivities such as whether the practice constitutes an intervention on the body, whether it carries the meaning of altering human characteristics, and whether privacy boundaries are violated during the procedure are analysed. The fiqh ruling on epilation is determined by a comprehensive assessment of various factors, including the nature of the method, the individual's intention, its effects on health, compliance with privacy rules, and the legal characteristics of the application area. The study aims to provide a fiqh perspective on contemporary practices such as hair removal by relating Islamic law's understanding of cleanliness and care to modern methods. The fact that the principle of cleanliness is mentioned in religious texts as a natural necessity, combined with today's increasing aesthetic and hygiene sensitivities, makes the importance of the subject even more apparent. In this regard, addressing epilation within the framework of Islamic law is thought to contribute to individuals maintaining their personal care practices in a conscious and reliable manner while preserving their religious sensitivities. This is because epilation is among the practices that individuals frequently encounter in their daily lives and that are directly related to the body. The desire to comply with religious rulings in such practices creates both a moral and ethical responsibility for Muslim individuals. Particularly in procedures directly related to privacy and cleanliness, such as hair removal, clarifying the distinction between what is permissible and what is forbidden enables individuals to act with confidence while preserving their religious sensitivities.

Keywords

Islamic Law; Halal-Haram; Body Hair; Epilation; Hygiene

Highlights

- The legal ruling on epilation requires a context-based and multi-dimensional assessment.
- The method used, the limits of privacy and the potential harm it may cause play a decisive role in determining the ruling.
- In Islamic law, hair removal is considered part of bodily hygiene appropriate to human nature within the framework of the concept of fitrah. In this context, the removal of hair from the armpits and groin area is among the practices of natural cleanliness.
- The approach that considers epilation impermissible under any circumstances is attributed solely to Taberî. Other schools of Islamic jurisprudence evaluate the issue based on context, intention, and method.
- In Islamic law, epilation is permissible as long as it is consistent with the principles of natural cleanliness, health and privacy. Conversely, practices that disrupt the natural order, harm the body or violate privacy are not legitimate.

Citation

Demir, Hasan. "The Legitimate Framework for Epilation in Islamic Law". *Tetkik* 9 (March 2026), 309-338. <https://doi.org/10.55709/tetkik.1811341>

Article Information

<i>Ethical Statement</i>	Ethical statement is not required for this study.
<i>Ethics committee</i>	Ethical committee approval is not required for this study.
<i>Date of submission</i>	31 October 2025
<i>Date of acceptance</i>	10 March 2026
<i>Date of publication</i>	31 March 2026
<i>Reviewers</i>	Two Internal - Two External
<i>Review</i>	Double-blind
<i>Plagiarism checks</i>	Yes - intihal.net
<i>Conflicts of Interest</i>	The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest
<i>Grant Support</i>	No funds, grants, or other support was received.
<i>Complaints</i>	tetkik@okuokut.org
<i>S. Development Goals</i>	3 Good Health and Well-Being, 4 Quality Education
<i>License</i>	CC BY-NC 4.0

Giriş

Temizlik ve kişisel bakım, insanlık tarihi kadar eskiye dayanan köklü uygulamalar olup, modern dönemle birlikte çok daha büyük bir önem kazanmıştır. Günümüzde pek çok dilde yer edinmiş olan ve “sağlığı koruma bilimi, sağlığa zarar verecek ortamlardan korunmak için yapılacak uygulamalar ve alınan temizlik önlemlerinin tümü” anlamına gelen hijyen kelimesinin kökeni Antik Yunan’a dayanmaktadır. Hijyen genel temizliğin ötesinde, hoş koku sağlamak, tozlardan arınmak ve çıplak gözle görülmeyen mikroorganizmalardan arınmaya yönelik dezenfeksiyon ve sterilizasyon uygulamalarını da kapsayan geniş bir temizlik anlayışını ifade etmektedir. Bireyin toplumsal kabulü, estetik temsiliyeti, sağlık durumu ve inanç sistemleriyle doğrudan ilişkili çok boyutlu bir değer olarak konumlanan temizlik, farklı kültürel bağlamlarda da kutsiyet ve sembolik anlamlar kazanmıştır. Nitekim Antikçağ’da insanlar, fiziksel temizliğin ruhsal arınma ile ilişkili olduğuna inanmışlardır. Bu amaçla, ruhsal kirlerinden arınmak için yıkanmış, temiz giysiler giymiş, güzel kokular sürmüş ve tanrılara sunularda bulunup dualar ederek yakarmışlardır. Sağlıklı yaşamın temel koşulu olarak hijyen, Sümerler tarafından erken dönemlerden itibaren önemsenmiş; yıkanma ve vücut temizliği kültürel bir gereklilik hâline gelmiştir. M.Ö. 3000-2000 yıllarında Mısırlılar da vücut temizliğine ağırlık vermiş, yıkanma ve sık sık saç-sakal kestirme mecburiyeti getirmişlerdir. Anadolu’da yaşamış olan Hititler döneminde ise tanrı ve tanrıçalar adına uygulanan ritüellerin, insanın, toplumun ve kentin arınması amacıyla yapıldığı görülmektedir. Tarih öncesini kapsayan bu çağlarda, insanların temizlikle ilgili uygulamaları basit bir şekilde ve doğada gerçekleştirdikleri bilinmektedir. Bu dönemlerde temizlik uygulamalarının ana amacı, tapınağın, kentin, insanın ve sonuçta toplumun arınmasını sağlamaktı. Fiziksel kirlenmenin ruhsal kirlenmeye de neden olduğuna inanıldığından, bireysel temizliğe özel bir önem atfedilmektedir.¹ Kitâb-ı Mukaddes’te temizlik hem maddi hem manevi kirlerden uzak durmayı ifade eder. Hastalıkların iyileşmesi, rahatsız edici şeylerin giderilmesi ve ahlaki güzellikle bütünleşen bir arınma biçimi olarak sunulur. Kurtuluşa ulaşmak için kişinin toplumsal yaşamda dürüst, erdemli ve temiz bir birey olması gerektiği vurgulanmaktadır.²

İslâm dinî, temizlik ve kişisel bakım hususunda son derece kapsamlı ilkelere sahiptir. Nitekim Kur’ân-ı Kerîm’de “Allah çok tövbe edenleri sever, tertemiz olanları sever.”³ âyetiyle hem içsel hem fiziksel temizliğe vurgu yapılmış, Hz. Peygamber (s.a.v.) ise “Temizlik imanın yarısıdır.”⁴ buyurarak tahâretin dinî hayatın merkezinde olduğunu belirtmektedir. Fitrî temizlik uygulamaları arasında yer alan koltuk altı ve etek bölgesi kıllarının alınması, hadislerde açıkça tavsiye edilmektedir. “Beş şey fitrattandır: Sünnet olmak, etek bölgesi kıllarını

¹ Meryem Akoğlan Kozak, “Temizliğin Sosyal Tarihi Üzerine”, *Gastroia: Journal of Gastronomy And Travel Research* 7/3 (31 Aralık 2023), 580.

² Nihat Muhammet Dal, *Kitab-ı Mukaddes ve Kur’an-ı Kerim’de Temizlik Olgusu* (Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 86.

³ Faruk Beşer, *Kur’ân-ı Hakîm’in Meali ve Kısa Tefsiri Temel Kur’ân Kavramları Sözlüğü Esma-i Hüsnâ Şerhi ve Kısa Peygamberler Tarihi* (İstanbul: Marmara İlahiyat Vakfı Yayınları, 2021), Bakara, 2/222.

⁴ Ebü’l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc Müslim, *el-Câmi’u’s-sahîh*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbakî (Beyrut: Dâru İhyâi’t-Türâsî’l-Arabî, ts), tahâret, 1; Ebü Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, thk. Şuayb el-Arnaût - Âdil Mürşid (b.y.: Müessesetü’r-Risâle, 2001), 37/536; Ebü Muhammed ‘Abdullah b. ‘Abdurrahmân ed-Dârimî, *Sünen*, thk. Hüseyn Selîm Esed ed-Dârânî (Suudi Arabistan: Dâru’l-Muğnî, 2000), tahâret, 2.

tıraş etmek (istihdad), koltuk altı kıllarını almak, tırnakları kesmek ve bıyığı kısaltmak.”⁵ hadisinde⁶ bu temizlik biçimleri açıkça zikredilmektedir. Ayrıca, “Allah güzeldir, güzelliği sever, kulunda nimetinin izini görmeyi ister”⁷ hadisi, İslâm’ın estetiğe ve bakımlı olmaya verdiği değeri pekiştirmektedir. Nitekim namazın vazgeçilmez bir ön şartı olan abdest kelimesi, sözlükte güzellik ve temizlik anlamlarını içermektedir. Abdest almak, bireyi hem maddî hem de manevî açıdan arındırmakta; onun zahirî temizliğini sağlarken aynı zamanda ruhuna zarafet katmaktadır. Benzer şekilde tahâret kavramı da sadece fiziksel bir temizlik değil, aynı zamanda ruhsal bir safiyetin ifadesi olarak değerlendirilmektedir.⁸

İslâm’ın temizliğe ve bedene özen göstermeye attığı derin değerler ışığında, modern kişisel bakım uygulamaları fıkıh literatüründe yeni tartışma alanları açmıştır. Teknolojik gelişmeler, estetik beklentiler ve hijyen hassasiyetleri doğrultusunda lazer, IPL (Yoğun Atımlı Işık), elektroliz, ağda ve tıraş gibi geçici ve kalıcı çözümler sunan tüy alma yöntemleri yaygınlaşmıştır. Bu yöntemler hem kadınlar hem de erkekler tarafından hijyen, estetik ve psikolojik rahatlık gibi çeşitli gerekçelerle tercih edilmeye başlanmıştır. Epilasyon, artık yalnızca kozmetik bir işlem olmaktan çıkarak, toplumsal görünüm ve dinî hassasiyetlerle de bağlantılı çok boyutlu bir mesele hâline gelmiştir.⁹ Klasik fıkıh metinlerinde bu modern uygulamaların doğrudan ele alınmaması, Müslümanlar arasında yeni fikhî değerlendirme ihtiyaçlarını beraberinde getirmiştir. Zira epilasyonun mahiyeti, uygulama biçimi, niyeti ve kalıcılık düzeyi gibi unsurlar, fikhî hükümler açısından kritik öneme sahiptir. Bu makale, bu ihtiyaca yanıt vermeyi amaçlamaktadır. Epilasyonun İslâm hukukundaki genel hükmünü, farklı tüy türlerine özgü hükümleri, modern yöntemlerin fikhî sınırlarını ve mahremiyet gibi konuyla ilgili meseleleri detaylı ve karşılaştırmalı bir yaklaşımla inceleyerek, güncel sorulara fıkıh temelli ve kapsamlı cevaplar sunmayı hedeflemektedir.

Yapılan literatür taramasında, konuyla doğrudan ilgili müstakil tek çalışmanın “Beden Temizliğinde Lazer Epilasyonun Fikhî Boyutu”¹⁰ başlıklı makale olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu çalışma, Keziban Karakaya tarafından Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslami Bilimler yüksek lisans programında, Doç. Dr. İsmail Yalçın danışmanlığında hazırlanmış olan “Fikhî Açıdan Beden Temizliği ve Estetik” adlı tezden üretilmiştir. Çalışma,

⁵ Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail Buhârî, *Sahîh*, ed. Muhammed Zühayr (b.y.: Dâru Tavki’n-Necât, 1422), libâs, 63; Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd el-Kazvîni İbn Mâce, *es-Sünen*, thk. Şuayb Arnavut (Beyrut: Dâru Risâleti’l-Alemiyye, 2009), tahâret, 8; Süleymân b. Eş’as el- Ezdî es-Sicistânî Ebû Dâvûd, *es-Sünen*, thk. Şuayb Arnavût - Muhammed Kâmil Karabellî (Beyrut: Dâru’r-Risâle el-’Âlemiyye, 2009), tereccül, 15.

⁶ Başka rivayette şöyle geçmektedir: “Beş şey fitrattandır: Bıyığı kısaltmak, sakalı bırakmak, misvak kullanmak, tırnak kesmek ve koltuk altı kıllarını temizlemek”Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail Buhârî, *el-Edebü’l-müfred*, thk. Muhammed Fuâd Abdalbâkî’ (Beyrut: Dâru’l-Beşâiri’l-İslâmiyye, 1989), 430.

⁷ Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî Beyhakî, *Şuabü’l-imân*, thk. Abdulali Abdulhamid Hamid, (Riyad: Mektebetü’r-Rüşd, 2003), 8/262; Süleymân b. Ahmed Taberânî, *el-Mu’cemu’l-evsat*, thk. Târık b. İvedillah - Abdulmuhsin b. İbrâhim (Kahire: Dâru’l-Harameyn, 1995), 5/60.

⁸ Ebu Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref Nevevî, *el-Minhâc şerhu Sahîh’i Müslim b. el-Haccâc* (Beyrut: Dâru İhyâit-Turâsi’l-Arabî, 1392h), 3/99.

⁹ Estetik amaçlı bedene müdahaleler, fiziksel ya da psikolojik ihtiyaçlarla yapılabile de günümüzde çoğunlukla güzelleşme amacıyla tercih edilmektedir. Modern yaşam ve sosyal medya etkisiyle bireyler, özgüvenlerini dış görünüşleriyle bağdaştırmakta, bu da salt güzellik odaklı müdahalelere olan ilgiyi artırmaktadır. Maral Törenli, “Güzelleştirme Amaçlı Estetik Müdahaleler Hakkında Hukuki Bir Değerlendirme”, *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7/1 (11 Haziran 2024), 71-72, 76.

¹⁰ Keziban Karakaya, “Beden Temizliğinde Lazer Epilasyonun Fikhî Boyutu”, *Toplum Ekonomi ve Yönetim Dergisi* 3/1 (20 Haziran 2022), 58-75.

konuyu ilk ele alan akademik yayın olması bakımından önem arz etmektedir. Bununla birlikte, çalışmada temel fıkıh kaynaklarına yeterince yer verilmediği, kadın ve erkek ayırımına dayalı yöntem tercihinin bu çalışmada izlenen metodolojiden farklılık gösterdiği görülmektedir. Ayrıca epilasyonla ilgili cevaz veren ve vermeyen görüşler arasında cereyan eden delil tartışmalarına yer verilmediği, epilasyonun cevazına yön verebilecek temel fikhî kaidelerin de ele alınmadığı anlaşılmaktadır. Bu çalışmada ise epilasyon merkezinde hem hüküm boyutu hem de meselenin fikhî, usûlî ve uygulamaya dönük yönleri, makale sınırları içerisinde bütüncül bir yaklaşımla ele alınmaktadır.

1. Epilasyonun Kavramsal Çerçevesi ve Temel Özellikleri

Epilasyon, istenmeyen vücut kıllarının kalıcı ya da uzun süreli olarak ortadan kaldırılmasını hedefleyen uygulamaların genel adıdır. Bu yöntemler, yalnızca cilt yüzeyindeki kılları değil, aynı zamanda deri altındaki kıl köklerini de etkileyerek daha kalıcı sonuçlar sunar. Ağda, mekanik çekme, epilator cihazları, medikal ilaç tedavileri, iğneli epilasyon (elektroliz elektrik akımıyla tüy kökünü yakma yöntemi) ve ışık temelli epilasyon teknikleri (lazer ve foto epilasyon) bu kapsamda değerlendirilen başlıca yöntemlerdir. Buna karşılık, depilasyon ise yalnızca cilt yüzeyinde bulunan kılların geçici olarak giderilmesini ifade eder. Tıraşlama ve tüy dökücü kimyasal kremlerle kılın protein yapısının bozulması en yaygın depilasyon yöntemleridir. Vücut kıllarının giderilmesine yönelik uygulamalar, epilasyon ve depilasyon şeklinde iki temel kategoriye ayrılmakla birlikte, kalıcı ve geçici etki düzeylerine göre de sınıflandırılmaktadır. Bu bağlamda, yalnızca iğneli epilasyon (elektroliz) ve ışık temelli epilasyon teknikleri (lazer ve foto epilasyon) kalıcı sonuçlar sunabilen yöntemler olarak öne çıkmaktadır.¹¹

Vücudun çeşitli bölgelerinde ortaya çıkan istenmeyen kıllar, bireylerin yaşam kalitesini düşüren ve özgüvenlerini olumsuz etkileyen, her iki cinsiyet için de önemli bir kozmetik sorun teşkil etmektedir. Tarihsel süreçte bu kılların giderilmesi amacıyla ağda, tıraş, koparma, ağartma ve çeşitli kremler gibi geçici çözümler sunan pek çok yöntem denenmiştir. Ancak geleneksel yöntemler arasında yer alan cımbız, ağda ve tıraşlama gibi uygulamalar, kısa süreli etki göstermeleri, ağrılı ve zahmetli olmaları, ciltte tahrişe yol açmaları, kıl köklerinde enfeksiyon riskini artırmaları ve kılların zamanla daha sert çıkmasına neden olmaları gibi dezavantajlar taşımaktadır. Kılların kalıcı olarak yok edilmesini mümkün kılan elektrolizin keşfi bir dönüm noktası olmuş. Ancak lazer cihazlarının epilasyon amacıyla kullanılmaya başlanmasıyla elektroliz popülaritesini kaybetmiştir. Lazer epilasyon, elektrolize kıyasla daha az ağrı, daha kısa işlem süresi ve daha uzun süreli kılsız dönem vaat etmesi gibi belirgin avantajlara sahiptir. Bu nedenlerle, kalıcı epilasyon teknikleri günümüzde hem estetik hem de dermatolojik açıdan daha çok tercih edilen yöntemler arasında yer almaktadır.¹²

Lazer epilasyonun tarihi gelişimi, geçici kıl giderme yöntemlerinin tarih öncesi çağlara uzanan geçmişine paralel olarak incelenmektedir. Mağara çizimlerindeki sakalsız erkek figürleri, insanların çok eski dönemlerden itibaren kıl giderme işlemleriyle ilgilendiğini

¹¹ Murat Avşar, *Lazer Epilasyon İçin Optik Görüntüleme ile Öznitelik Tabanlı Kıl Bölgesi Tespiti* (Ankara: Tobb Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015), 8.

¹² Ayşegül İyileşen Daş, *Lazer Epilasyonda Alexandrite ile Alexandrite +ND:Yag Kombine Tedavilerinin Karşılaştırılması* (Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi, Uzmanlık Tezi, 2017), 1-2; Avşar, *Lazer Epilasyon İçin Optik Görüntüleme ile Öznitelik Tabanlı Kıl Bölgesi Tespiti*, 8.

göstermektedir. Tarih boyunca birçok kültürde dinî, tıbbî, sosyal ve cinsel gerekçelerle geçici epilasyon yöntemlerinin kullanıldığı bilinmektedir. Kalıcı epilasyon tekniklerinin ortaya çıkışı ise daha yakın tarihlere dayanmaktadır. Yaklaşık 130 yıllık bir geçmişe sahip olan elektroliz yöntemi, kalıcı epilasyon alanında ilk sistematik yöntem olarak kabul edilmiştir. Bununla birlikte, Amerikan Gıda ve İlaç Dairesi'nin (FDA) 1996 yılında lazerin epilasyon amacıyla kullanılmasına ilk kez onay vermesiyle birlikte lazer epilasyon cihazlarının yaygınlığı hızla artmıştır. Amerikan Estetik Plastik Cerrahi Topluluğu'nun (ASAPS) verilerine göre lazer epilasyon günümüzde en sık tercih edilen cerrahi dışı estetik prosedürlerden biri haline gelmiştir. Bu teknik, kıl folikülü ve shaftının termal hasar ile kalıcı biçimde yok edilmesini amaçlamakla birlikte, işlem sırasında lazer ışınları sadece hedef dokuyu değil, çevresel deri katmanlarını da etkileyerek potansiyel sağlık risklerine neden olabilmektedir.¹³

Modern dönemde gelişen teknolojik imkânlar, kişisel bakım uygulamalarını daha sistematik ve güvenli hâle getirmiştir. Bu çerçevede lazer epilasyon, özellikle erkek bireyler tarafından hijyen, estetik görünüm ve sağlık nedenleriyle tercih edilen etkili bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Erkeklerde sakal üstü, boyun ve sırt bölgesi gibi alanlarda uygulanan lazer epilasyon hem görsel düzenin sağlanması hem de cilt sağlığının korunması bakımından işlevsel bir rol üstlenmektedir. Özellikle kıl dökmesi ameliyatı geçirmiş bireylerde, tedavi sonrasında kuyruk sokumu bölgesine lazer epilasyon uygulanması, bölgesel kıl yoğunluğunun azaltılmasına katkı sağlamakta ve yeniden ortaya çıkma riskini minimize etmektedir. Bunun yanı sıra, el, sırt, omuz ve göğüs gibi estetik hassasiyeti yüksek alanlarda aşırı kıllanmayı seyretmek ya da tamamen ortadan kaldırmak amacıyla lazer epilasyon yöntemi yaygın biçimde kullanılmaktadır.¹⁴ Kadınlar hem estetik hem de hijyen amaçlarıyla lazer epilasyonu en çok koltuk altı, bikini bölgesi, genital bölge, bacaklar (alt ve üst), kollar, yüz (özellikle bıyık ve çene), boyun, ense gibi bölgelere uygulatırlar. Bu bölgelerdeki tüylerin kalın ve koyu olması, lazer epilasyonun etkili olmasını sağlar. Seans sayısı uygulanan bölgeye göre değişmekle birlikte genellikle 4 ila 10 seans arasında tamamlanır.¹⁵ Lazer epilasyonun etkisi adet dönemindeki hormon değişimlerinden belirgin şekilde etkilenmez. Bu yüzden regl (adet) sürecinin herhangi bir gününde işlem yapılabilir.

16

2. İslâm Hukukunda Fıtrat Kavramı ve Vücut Kıllarının Hükümlerine Etkisi

Vücut temizliği ve estetik görünümün korunmasında epilasyonun tarihsel ve kültürel bağlamda önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. İstenmeyen tüylerin giderilmesine yönelik uygulamalar, İslâm öncesi dönemlerden itibaren çeşitli toplumlarda farklı tekniklerle gerçekleştirilmiştir. Hz. Peygamber'in koltuk altı ve kasık bölgesindeki tüylerin temizlenmesini tavsiye ettiği bilinmektedir. İlgili temizlik hem hijyen hem de fitrî temizlik anlayışıyla ilişkilendirilmektedir. Erken dönemlerde kılların giderilmesinde "nure" adı verilen, zift, reçine ve kireç gibi maddelerden oluşan doğal bir karışım kullanılmıştır. Bu

¹³ Avşar, *Lazer Epilasyon İçin Optik Görüntüleme ile Öznitelik Tabanlı Kıl Bölgesi Tespiti*, 1, 9.

¹⁴ Memorial Sağlık Grubu, "Lazer Epilasyon Nedir? Lazer Epilasyon İşlemi Nasıl Yapılır?", *Memorial Sağlık Grubu* (27 Kasım 2023).

¹⁵ "https://www.medicalpark.com.tr/lazer-epilasyon/hg-1969", ts. (Erişim 24 Temmuz 2025).

¹⁶ Ertuğrul Karanfil, *Alexandrite Lazer Epilasyonunun Menstruel Siklus Srasındaki Etkinliğinin Karşılaştırılması* (Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Tıp Fakültesi, Uzmanlık Tezi, 2020), 80.

uygulamanın ilk kez Hz. Süleyman döneminde ortaya çıktığı rivâyet edilmiştir.¹⁷ Aynı dönemde, epilasyon sonrası cildi yatıştırmak amacıyla vers¹⁸, halk, kına ve benzeri doğal ürünler tercih edilmiş ancak içki yasağının yürürlüğe girmesiyle birlikte şarap tortusu gibi bazı maddelerin kullanımı terk edilmiştir. Nitekim Hz. Ali'nin koltuk altı tüylerinin temizlenmesinden sonra vers uygulandığına dair rivâyetler, bu tür bakım işlemlerinin sahabe döneminde de yaygın olduğunu göstermektedir.¹⁹ Bu doğrultuda, İslâm hukukunda vücut tüylerinin giderilmesine ilişkin hükümler hem bireyin bedensel temizliği hem de yaratılışla (fitratla) uyumlu yaşama ilkesi çerçevesinde ele alınmaktadır. Bazı tüylerin alınması, Hz. Peygamber tarafından doğrudan fitrî temizlik kapsamında değerlendirilerek sünnet olarak kabul edilmiştir. Buna karşılık, vücut üzerinde yapılacak bazı müdahaleler ise yaratılış düzenine aykırı görülerek yasaklanmıştır. Diğer bazı durumlarda ise mezhepler ve fakihler arasında farklı yorumlar ortaya çıkmıştır.²⁰ Bu noktada, fitrat kavramı, konunun mihverini oluşturmaktadır. Zira insan bedeni, yaratılıştan itibaren belirli bir yapıya ve işlevsel düzene sahiptir. Kur'ân-ı Kerîm'de geçen "O hâlde sen yüzünü, hakka yönelen bir kararlılıkla dosdoğru dine çevir. Bu, Allah'ın insanları üzerine yerleştirdiği fitrattır. Allah'ın yaratışında hiçbir değişiklik yoktur. İşte sağlam ve sahih din budur; fakat insanların çoğu bunun farkında değildir."²¹ ifadesi hem fiziksel hem de ahlâkî temizlikle ilgili uygulamaların yaratılışla doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Hz. Peygamber'in "Beş şey fitrattandır..."²² şeklindeki hadisinde yer alan tüy temizliği uygulamaları da bu bağlamda değerlendirilmiştir. Bu çerçevede, aşağıda önce fitrat kavramının dinî-lafzî arka planı ele alınacak, ardından vücut tüylerinin giderilmesine ilişkin fikhî hükümler ve bu hükümlerin fitratla olan ilişkisi sistematik biçimde incelenecektir.

"Fıtrat" kelimesi, Arapça kökenli olup "ف ط ر" kökünden türemektedir ve sözlüklerde çok katmanlı, zengin anlam alanlarıyla tanımlanır. Kök anlamı itibarıyla "fitrat", "yarılmak", "açılmak" ve "başlamak" fiilleriyle ilişkilidir. Bu bağlamda kelimenin temel semantiği, bir şeyin varlık kazanmasıyla, ilk defa ortaya çıkmasıyla ve doğal halinin belirginleşmesiyle ilgilidir. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de geçen "فاطر السماوات والأرض" ifadesi, Allah'ın gökleri ve yeri yoktan var eden, yaratışı başlatan anlamını taşır. Dil kaynaklarında "فطر" fiili devenin dışının çıkmasından (فطر ناب البعير), ayakların çatlamasına (تفطرت قدماه), gökyüzünün yarılmasına (السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ) kadar birçok farklı örnekle hem fiziksel hem ontolojik bir başlangıç veya açılma anlamını üstlenir. Aynı şekilde "الفطر" kelimesi az miktarda sağılmış süt, üzümün tomurcuklanması, yerden çıkan mantar türü gibi anlamlarıyla "ilk çıkış" olgusunu somutlaştırır. Ayrıca "المذي/mezî"nin çıkışı da "fitrat"a

¹⁷ Ebû Bekr Abdullâh b. Muhammed b. Ebî Şeybe el-Kûfî İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef*, thk. Kemâl Yusuf el-Hût (Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1409h.), 6/336; Fatımatüz Zehra Kamacı, *Hz. Peygamber Devrinde Kadınların Süslenmesi* (İstanbul: İnkılab Yayınları, 2012), 133.

¹⁸ Vers" kelimesi, sarı renk veren bir boya bitkisini ifade etmektedir. Bu bitki kış sonlarında ortaya çıkmakta ve değdiği kumaşı sarıya boyamaktadır. Ebû Abdırrahmân Halîl b. Ahmed Ferâhîdî, *Kitâbü'l-Ayn*, thk. Mehdî el-Mahzûmî - İbrahim es-Sâmerrâî (b.y.: Dâr ve Mektebetü'l-Hilâl, ts.), 7/291; Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed el-Ezherî Herevî, *Tehzîbu'l-lüğa*, thk. Muhammed İvaz (Beyrut: Dâru İhyai-Türasi'l-Arabi, 2001), 13/41.

¹⁹ Kamacı, *Hz. Peygamber Devrinde Kadınların Süslenmesi*, 133-134.

²⁰ Ebû Ömer Dubyân b. Muhammed Dubyân, *Mevsu'atu ahkâmî't-tahâre* (Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2005), 3/203-204.

²¹ Rûm, 30/30.

²² Buhârî, *Sahîh*, libâs, 63; İbn Mâce, *es-Sünen*, tahâret, 8; Ebû Dâvûd, *es-Sünen*, tereccül, 15.

benzetilerek kelimenin, sıvıların az miktarda ve ilk şekilde ortaya çıkışına işaret eden kullanımlarına örnek oluşturur. İnsan yaratılışı bağlamında ise “fitrat”, doğuştan getirilen özsel yapı ve yaratılış düzenini ifade eder. Hz. Peygamber’in “كل مولود يولد على الفطرة”/ her doğan çocuk fitrat üzere doğar.”²³ hadisi, her insanın doğuştan iman ve hakikati tanımaya yatkın bir yapıyla yaratıldığını belirtir. Bu yapı, çevresel etkilerle değişebilir. Nitekim hadiste “fitrat”ın Yahudileşme, Hristiyanlaşma veya Mecusileşme ile bozulabileceği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda “fitrat” hem doğuştan gelen bir kabiliyet hem de yaratılıştaki saf haldir. Felsefi düzlemde ise “الفطرة السليمة/ fitrat-ı selîme” insanın doğuştan doğruyu yanlıştan ayırt etme kabiliyetidir.²⁴ İftar ve zekât-ı fitır, fitrat kelimesiyle kökteş olan iki fikhî kavramdır. İftar, orucun sona ermesiyle yeni bir hâli başlatır. Zekât-ı fitır ise Ramazan sonunda arınmayı ve paylaşmayı temsil eder.²⁵ Her ikisi de insanın yaratılışına uygun dönüşümleri ifade eder ve ibadetlerin doğal ritmiyle örtüşür.

İslâm âlimleri “fitrat” kavramını, yaratılışla ilgili doğal eğilimlerin yanı sıra dinî ve ahlâkî temizlik uygulamalarını kapsayan bir terim olarak değerlendirmiştir. Ebû Abdillâh Muhammed el-Kazzâz’a (ö. 412/1021) göre fitrat, Allah’ın insanı üzerine yarattığı doğal yapıyı ifade eder. Hadislerde geçen “fitrat beştir” veya “on şey fitrattandır” gibi ifadeler, temizlikle ilgili uygulamaların örnekleyici niteliğini ortaya koyar. Bu bağlamda sünnet ve istihdâd gibi fiiller hem bedenî hijyen hem de dinî kimliğin bir parçası olarak fitrî temizlik kapsamında ele alınır.²⁶

Fitratla ilişkilendirilen hadislerde, insanın yaratılışına uygun temizlik ve bakım uygulamalarına vurgu yapılır. Sünnet, tüy temizliği, tırnak kesimi, bıyıkların kısaltılması gibi kişisel bakım adımları yanında; misvak kullanımı, ağız-burun temizliği, istibrâ ve istincâ gibi uygulamalar da fitrî davranışlar arasında sayılır. Bu rivâyetler, temizliğin yaratılışla uyumlu bir tutum olduğunu ortaya koyar.²⁷

İslâm literatüründe “yaratılışa müdahale” kavramı, genellikle olumsuz bir bağlamda ele alınmış ve çeşitli âyet ve hadislerde kınanan bir tutum olarak değerlendirilmiştir. Özellikle Nisâ Suresi 4/119. âyette geçen “Allah’ın yaratışını değiştirme” ifadesi, bu müdahaleyi doğrudan hedef alır. Bu bağlamda “yaratılışı bozma”, “fitratı tağyir”, “fitratı değiştirme” ve “fitratı bozma” gibi nitelemelerle ifade edilen davranışlar, İslâm hukuku bağlamında yaratılış düzenine karşı bir sapma olarak görülmüştür. Arapça literatürde bu tür müdahaleler تغيير الخلقة (yaratılış biçimini değiştirme), تغيير الفطرة (insanın doğuştan gelen doğal yapısını/fitratını bozma) ve تغيير خلق الله (Allah’ın yaratma düzenine müdahale etme) gibi kavramlarla karşılanmaktadır. Bu çerçevede İslâm düşüncesinde yaratılışla ilgili üç

²³ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 15/50; Müslim, *Sahih*, kader, 22; Ebû Dâvûd, *es-Sünen*, sünnet, 18.

²⁴ Herevî, *Tehzibu'l-lüğa*, 13/221; Muhammed b. Ebî Bekr Râzî, *Muhtârû's-sihâh*, thk. Yûsuf eş-Şeyh Muhammed (Beyrut: el-Mektebetü'l-'Asriyye, 1999), 241; Muhammed b. Mükerrrem İbn Manzûr, *Lisânü'l-'Arab* (Beyrut: Dâru Sâdır, 1414), 5/55-56; Ahmed b. Muhammed Feyyûmî, *el-Misbâhu'l-munîr fi ğârîbi's-şerhi'l-Kebîr* (Beyrut: el-Mektebetü'l-İlmiyye, ts.), 2/476; Ebû'l-Bekâ Kefevî Eyyûb b. Musa, *el-Külliyât*, thk. Adnan Derviş - Muhammed el-Mısırî (Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, ts.), 697; Muhammed b. Muhammed Zebîdî, *Tâcu'l-'arûs min cevâhiri'l-kâmûs* (b.y.: Dâru'l-Hidâye, ts.), 13/325-326; Ahmed Muhtâr Ömer, *Mu'cemu'l-lüğati'l-'Arabîyyeti'l-mu'âsira* (b.y.: Alemlü'l-Kütüb, 2008), 3/1722.

²⁵ İbrahim Mustafa vd., *el-Mu'cemu'l-vasîf* (Dâru'd-Da'va, ts.), 2/694.

²⁶ Ebû'l-Feth Takıyyüddîn Muhammed b. Alî b. Vehb el-Kuşeyrî el-Kûsî İbn Dakikül'îd, *İhkâmu'l-'ahkâm şerhi 'umdetu'l-Ahkâm* (b.y.: Matba'atu's-Sünnetü'l-Mahmûdiyye, ts.), 1/123-124.

²⁷ Muhammed Ali Tekin, *Fitrat Hadisi -Anlam ve Yorum* (Bursa: Emin Yayınları, 2021), 84.

temel kavramın -hilkat, fitrat ve tağyir"- anlam haritasının dikkatle incelenmesi gerekmektedir. "Hilkat" kelimesi, varlığın yaratılışını ve doğuştan gelen yapısını ifade ederken "fitrat" ise bu yaratılışın özünü, ilkelerini ve Allah tarafından insana yerleştirilen doğal eğilimleri kapsar. "Tağyir" kavramı ise bu yaratılış düzenine yapılan müdahaleyi, bozmayı ve değiştirmeyi ifade eder. Nisâ Suresi 4/119'da şeytanın insanları Allah'ın yaratılışını değiştirmeye sevk edeceği yönündeki beyan, bu tür müdahalelerin ilahî düzene aykırı olduğunu ortaya koyar.²⁸

Fitrat, insanın yaratılıştan gelen doğal yapısını temsil eder. Bu öz, muhafaza edilmesi gereken özsel bir mirastır. Hz. Peygamber'in (s.a.s.) uygulamalarında ve uyarılarında, yaratılışa zarar veren veya onu kalıcı biçimde dönüştüren müdahaleler -örneğin dövme yaptırmak ya da dişleri estetik amaçlı inceltmek- "Allah'ın yaratılışını değiştirme" (tağyîru halkillah) ilkesi çerçevesinde ele alınmış ve haram kabul edilmiştir.²⁹ Buna karşılık, temizlik ve kişisel bakım gibi fitrata uygun uygulamalar teşvik edilmiştir. Nitekim koltuk altı ve kasık bölgesindeki tüylerin giderilmesi, fitratın bir gereği olarak kabul edilmiş ve sünnet sayılmıştır.³⁰ Kol, bacak ve göğüs bölgesindeki tüylerin alınması gibi uygulamalar ise mezhep farklılıkları ve örfî değişkenlikler nedeniyle daha esnek yorumlara açık bırakılmıştır.³¹ Bütün bu değerlendirmeler, İslâm'ın, ölçülü bakım ile yaratılışa sadakati mezceden dengeli bir yaşam anlayışını merkeze aldığını ortaya koymaktadır. Bu anlayışın pratiğe yansımaları arasında yer alan epilasyon uygulamaları ise hem bireysel mahremiyet alanını ilgilendiren yönleriyle hem de fikhî zeminde şekillenen hükümleriyle ayrı bir incelemeyi hak etmektedir. Aşağıda, bu yöntemlerin nitelikleri ve İslâm hukuku çerçevesinde taşıdığı anlam bütüncül bir bakışla ortaya konacaktır.

3. Epilasyon Yöntemlerinin Fikhî Değerlendirmesi

Günümüzde bireyler, cerrahi veya cerrahi olmayan çeşitli estetik müdahalelere yönelmekte bu tercihler, sosyal medya, reklamlar, moda endüstrisi ve dijital yayınlar aracılığıyla yayılan ideal beden imgesi doğrultusunda şekillenmektedir. Özellikle gençler ve kadınlar, beden algısına dair toplumsal beklentiler ve yaşlanma endişeleri gibi etkenlerle bu görsel temsillerden yoğun biçimde etkilenmektedir.³² Bu sosyokültürel ve psikolojik yönelimler, fikhî değerlendirmeleri doğrudan etkilemese de uygulamaların anlamlandırılmasında zemin oluşturur. Nitekim fikhî kaynakları, tüy alma (*izâletü'l-şar'*)

²⁸ İsmail Yalçın, *İslam Hukuku Açısından Yaratılış Değiştirme Fitratı Bozma* (Ankara: Fecr Yayınları, 2017), 13; İsmail Yalçın, "Değişim ve Yenileşmede Fitrat Çizgisi", *Tevilat* 1/1 (30 Haziran 2020), 99; Hayati Hökelekli, "Fitrat", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1996), 13/48.

²⁹ Nevevî, *el-Minhâc şerhu Sahîhi'l Müslim b. el-Haccâc*, 14/106-107; Ebu Muhammed Mahmûd b. Ahmed Bedruddîn 'Aynî, *'Umdetu'l-kârî şerhu Sahîhi'l-Buhârî* (Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsî'l-Arabî, ts.), 19/225-226; Muhammed b. Yûsuf Şemsuddîn el-Kirmânî, *el-Kevâkibü'd-derârî fi şerhi Sahîhi'l-Buhârî* (Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsî'l-Arabî, 1981), 18-132; Abdulkadir Şeybe Hamd, *Fıkhu'l-İslâm: Şerhu Bulûğî'l-merâm min cem'i edillati'l-ahkâm* (Medine: Matâbiu'r-Reşîd, 1982), 7/72.

³⁰ Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf en-Nemerî İbn Abdülber, *el-İstizkâr*, thk. Sâlim Muhammed Atâ - Muhammed Ali Mu'avvaz (Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2000), 8/336; Ebû'l-Velîd Süleyman b. Halef Bâcî, *el-Muntekâ şerhu'l-Muvattâ'* (Kahire: Matbaatu's-Saâde, 1332h.), 7/232; İbn Dakîkul'îd, *İhkâmü'l-ahkâm*, 1/125; Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed es-San'ânî el-Yemenî Şevkânî, *Neylu'l-evtâr*, thk. İsmâuddîn es-Sabâbitî (Mısır: Dâru'l-Hadîs, 1993), 1/141-142.

³¹ Heyet, *Mevsûatü'l-fikhiyye el-Kuveytiyye* (Kuveyt: Vizaretü'l-Evkaf ve's-Şuuni'l-İslamiyye, 1427), 18/100.

³² Maral Törenli, "Güzelleştirme Amaçlı Estetik Müdahaleler Hakkında Hukuki Bir Değerlendirme", *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7/1 (11 Haziran 2024), 106.

meselesini daha çok geleneksel yöntemler ekseninde ele almıştır.³³ Cımbız, jilet, ağda gibi araçlara dair açıklamalar bu metinlerde öne çıkar. Ancak meseleye “tüy alma” amacı ekseninde yaklaşıldığında hem klasik hem modern yöntemler benzer bir hedefe yönelmiş olmaktadır. Modern teknikler -lazer epilasyon, IPL, elektroliz gibi- mekanik olarak farklı işlese de bu amaca hizmet ettiği sürece, fikhî anlamda kıyas yoluyla değerlendirmeye açıktır. Değerlendirme yapılırken uygulamanın mahremiyet şartları, sağlığa etkisi ve yaratılışın değiştirilmesi gibi yönleri göz önünde bulundurulmalıdır. Hükümde yöntemin değil, niyetin ve şartların belirleyici olduğuna odaklanılmalıdır. Böylece geçmişteki hükümlerle günümüz uygulamaları arasında tutarlı bir bağ kurulabilir. Bu kapsamda klasik fıkıh eserlerinde tüy alma meselesine dair temel yaklaşımlar şöyledir:

3.1. Epilasyonu Hiçbir Koşulda Caiz Görmeyen Görüş

Taberî'ye (ö. 310/923) göre bir kadının Allah'ın kendisini yaratmış olduğu doğal yapısında herhangi bir değişiklik yapması ister artırma ister eksiltme şeklinde olsun, sadece güzellik arayışıyla gerçekleştiği takdirde caiz değildir. Bu hüküm, kocası için yapılırsa bile geçerlidir. Örneğin, kaşları bitişik olan bir kadının, aradaki kısmı alarak ayrık görünüm elde etmeye çalışması veya tam tersi bir müdahalede bulunması fazladan bir dişi olanın onu çektirmesi ya da uzun bir dişi kısaltması; yüz bölgesinde bulunan sakal, bıyık veya çene kıllarını yolması; saçları kısa veya seyrek olan bir kadının, başka birinin saçıyla saçını uzatması gibi uygulamaların tamamı yasak kapsamına girer. Bunların hepsi, Allah'ın yaratışını değiştirme anlamına gelen yasağa dahildir. Ancak Taberî, zaruret durumlarını bu hükmün dışında tutar. Örneğin, fazladan bir dişin yemek yemeyi zorlaştırması, fazladan bir parmağın acı vermesi veya rahatsızlık oluşturması gibi durumlarda müdahale caizdir. Bu tür zararlı ve eziyet verici durumlarda, erkek için de aynı hüküm geçerlidir.³⁴

Epilasyonun dinî hükmüne dair klasik ve çağdaş kaynaklar incelendiğinde, bu uygulamaya mutlak anlamda ve hiçbir şart altında cevaz vermeyen bir görüşe yalnızca Taberî'nin³⁵ yaklaşımında rastlanmaktadır. Taberî'nin bu tutumu, dönemin toplumsal ve kültürel bağlamı içerisinde değerlendirildiğinde istisnai bir yorum olarak öne çıkmaktadır. Bunun dışında ne klasik fıkıh literatüründe ne de modern dönem İslâm hukuku araştırmalarında epilasyonu kategorik biçimde yasaklayan başka bir görüşe ulaşılmıştır. Bilakis, çoğu âlim ve araştırmacı epilasyonun hükmünü bağlam, niyet, uygulama yöntemi, mahremiyet sınırları ve zaruret gibi değişkenler çerçevesinde değerlendirmiş. Bu nedenle hükmün mutlak değil, şartlara bağlı olarak değişkenlik arz ettiğini ifade etmişlerdir. Bu durum, epilasyonun fikhî mahiyetinin bireysel tercihler, toplumsal normlar ve teknolojik

³³ Ebû'l-Hasen 'Ali b. Ahmed Adevi, *Hâşiyetu'l-'Adevi 'alâ kifâyeti't-tâlibi'r-Rabbâni*, ed. Yûsuf Muhammed el-Bikâfi (Beyrut: Dâru'l-Fıkr, 1994), 2/444; Abdulkâdir b. 'Umer b. Abdulkâdir İbn Ebî Tağlib, *Neylü'l-me'ârib bi-şerhi Delîli't-tâlib*, ed. Muhammed Süleymân Abdullah el-Eşkar (Kuveyt: Mektebetü'l-Fellâh, 1983), 1/56.

³⁴ Hâfız Ahmed b. Ali İbn Hacer el-Askalâni, *Fethu'l-bârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1379), 10/377; Ebû'l-Ulâ Muhammed Abdurrahmân b. Abdirrahîm Mubârekfûrî, *Tuhfetu'l-ahvezi bi şerhi Câmi'i't-Tirmizî* (Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, ts.), 8/55; Mûsâ Şahin Lâşîn, *Fethu'l-mün'im şerhu Sahîh-i Müslim* (Beyrut: Dâru's-Şurûk, 2002), 8/419.

³⁵ Konuyla ilgili yaptığımız incelemede, söz konusu görüşü Taberî'nin günümüze ulaşan telif eserlerinde açık ve doğrudan biçimde birebir tespit edemedik. Bununla birlikte, Taberî'nin fıkıha dair bazı eserlerinin günümüze ulaşmamış olması, bu kanaatin ona aidiyetinin kesin biçimde reddedilmesini de güçleştirmektedir. Ayrıca, söz konusu görüşü Taberî'ye nispet edenlerin sayısının azımsanmayacak derecede fazla olması, bu nispetin ilmi açıdan tamamen göz ardı edilmesini problemli kılmaktadır.

gelişmelerle etkileşim hâlinde şekillendiğini göstermektedir. Dolayısıyla Taberî'nin görüşü, genel yaklaşımın dışında kalan münferit bir yorum olarak değerlendirilebilir.

3.2. Epilasyonu Belli Şartlarda Caiz Gören Görüş

Klasik fıkıh kaynaklarında tüy alma ile ilgili ortaya konan çeşitli şartlar, epilasyonun dinî-hukukî bağlamda değerlendirilmesi açısından mühim bir referans noktası teşkil etmektedir. Bu bağlamda, tüy alma işlemi türü, uygulandığı bölge, kişinin cinsiyeti ve niyeti ile mahremiyetin muhafazası ve fitrî özelliklerin korunması gibi temel ilkeler çerçevesinde farklı hükümlere tâbi kılınmıştır. Epilasyonun belirli şartlar altında caiz olduğunu savunan yaklaşım bu klasik ilkeleri esas alarak çağdaş uygulamaları fikhî bir perspektifle değerlendirmektedir. Aşağıda önce bu şartlara değinilecek, ardından meselenin hükmüne dair değerlendirmeler sunulacaktır.

1. Şartlar

- Yarattılışa müdahale olmaması: Lazer epilasyonun bazı tüyleri kalıcı biçimde yok etmesi, yaratılışın değiştirilmesi kapsamında değerlendirilebilir. Özellikle kaş bölgesine yönelik işlemler, “nams” olarak bilinen kaş alma fiilinin hadis-i şeriflerde açıkça yasaklanmış olması nedeniyle ayrı bir hassasiyet taşır. Hz. Peygamber (s.a.v.), “Allah, kaşlarını³⁶ alan (النَّامِصَةَ) ve aldıranlara (الْمُنْمِصَةَ) lanet etmiştir”³⁷ buyurarak bu konuda net bir tutum ortaya koymuştur. Bu yasağın kapsamı, “nâmis” kavramına yüklenen anlamla doğrudan ilişkilidir. Bazı âlimler bu yasağı yalnızca kaş alımıyla sınırlandırırken,³⁸ diğerleri yüz bölgesindeki tüm kılları bu kapsama dâhil etmiştir.³⁹ Bu görüştekilere göre lazer epilasyonunun yüzdeki tüyleri kalıcı biçimde yok etmesi caiz değildir.

- Aldatma ve gerçeği gizleme amacı taşımaması: Kişinin gerçek hâlini gizleyerek başkalarını yanıltması (*tedlîs*) ve gerçeği farklı yansıtması (*tağyîr*), “Bizi aldatan bizden değildir”⁴⁰ hadis-i şerifiyle ilişkilendirilmiştir. Bu bağlamda lazerle kaş şekillendirme uygulamaları -eğer nihai olarak kılların kalıcı biçimde yok edilmesine sebep oluyorsa- yaratılışın değiştirilmesi ve aldatma kapsamında değerlendirilip dinen caiz görülmemektedir. Ancak tedavi veya rahatsızlık gibi zorunlu durumlar söz konusuysa, bu tür uygulamalar zaruret prensibi çerçevesinde farklı hükümler alabilir.⁴¹

- Mahremiyeti ihlal etmemesi: Lazer epilasyonun dinî hükmü, uygulamanın mahremiyet ilkeleriyle uyumlu şekilde gerçekleştirilmesine bağlıdır. Kadının vücut kıllarını

³⁶ Kaşlar, gözlerin üst kısmında yer alan ve belirgin şekilde kıl bulunan iki bölgedir. Kaş ortası, anatomik olarak kaşın bir parçası sayılmaz. İki kaş arasında yer alan bu bölge, kaş kıllarının doğal sınırları dışında kalır.

³⁷ Müslim, *Sahîh*, libâs, 120; Ebû Dâvûd, *es-Sünen*, tereccül, 4; Ebü'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, thk. Hamdî b. Abdilmeccid es-Selefi (Kahire: Mektebetu İbn Teymiyye, ts.), 10/92.

³⁸ Ebü'l-Hasen 'Alî b. Ahmed Adevi, *Hâşiyetu'l-'Adevî 'alâ kifâyeti't-tâlibi'r-Rabbâni*, ed. Yûsuf Muhammed el-Bikâ'î (Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1994), 2/459; Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed el-Basrî Mâverdi, *el-Hâvi'l-kebîr*, thk. Alî Muhammed Mu'avvad - 'Âdil Ahmed 'Abdulmevcûd (Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1999), 2/257.

³⁹ Ebü'l-Fazl Mecdüddîn Abdullâh b. Mahmûd b. Mevdûd Mevsilî, *el-İhtiyâr li-ta'îli'l-Muhtâr*, thk. Mahmûd Ebû Dakika (Kahire: Matbatü'l-Halebi, 1937), 4/164; Muvaffakuddîn Abdullah b. Ahmed el-Makdisî İbn Kudâme, *el-Muğni* (b.y.: Mektebetu'l-Kâhire, 1968), 1/70.

⁴⁰ Müslim, *Sahîh*, imân, 164; İbn Mâce, *es-Sünen*, ticârât, 37; Dârimî, *Sünen*, buyû, 10.

⁴¹ Muhammed Alî b. Muhammed Allân b. İbrâhîm el-Bekrî es-Siddîki İbn Allân, *Delîlü'l-fâlihîn li-turuki Riyâzi's-sâlihîn* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2004), 8/482; Mubârekfûrî, *Tuhfetu'l-ahvezi bi şerhi Câmi'i't-Tirmizî*, 8/55-56; Fadl b. Abdullah Murâd, *el-Mukaddime fi fikhî'l-asr* (San'a: el-Cîlu'l-Cedîd, 2016), 2/632.

lazer yöntemiyle izale etmesi gerekiyorsa, işlemi kendi eliyle yapması en ihtiyatlı ve öncelikli yoldur. Bu hem beden mahremiyetini koruma hem de gereksiz teşhirden kaçınma açısından önemlidir.⁴² Kişi işlemi kendi başına gerçekleştiremiyorsa, epilasyonu yapacak kişinin Müslüman olması, gayrimüslime göre öncelikli tercih olarak değerlendirilir. Bu tercih hem dinî hassasiyet hem de mahremiyetin daha titiz korunması açısından fikhî bir öncelik taşır.⁴³

- Zararsız yöntemle olmalı: Belli koşullarda epilasyona cevaz veren yaklaşıma göre, kadının baş saçı dışındaki vücut kıllarını -eller, ayaklar, sırt, göğüs ve yüz gibi bölgelerde çıkan tüyleri- cildine zarar vermeyecek yöntemlerle gidermesi caizdir. Bu işlem, özellikle kılların yoğunluğu kadının doğal güzelliğini olumsuz etkiliyor ve eşler arası estetik uyumu bozuyorsa, fitrî temizlik kapsamında uygun görülür.⁴⁴

- Epilasyon Bölgesi Ağır Avret Yeri Olmamalı: Kişi, avret mahallinin açılmayacağından emin olduğu sürece bazı merkezlerde sunulan ve kişinin kendi başına uygulama yapmasına imkân tanıyan lazer epilasyon hizmetleri çerçevesinde özel bölgedeki tüyleri kendisinin alması caizdir. Ancak bu işlemi kişinin kendi eliyle gerçekleştirmesi mümkün değilse ve mahrem bölgenin başkasına açılması gerekiyorsa, özellikle söz konusu bölgenin ağır mahremiyet (العورة المغلظة) taşınması sebebiyle caiz değildir.⁴⁵

- Karşı cinse benzeme (teşebbüh) niyeti taşımamalı: İslâm hukukunda erkeğin vücut kıllarını izale etmesi, temizlik, rahatlık ve mahremiyet prensipleri çerçevesinde değerlendirilir. Özellikle sırt, göğüs ve bacak bölgelerinde çıkan kılların alışımlı yoğunluğun ötesine geçmesi, kişinin fiziksel rahatsızlık duyması ya da sosyal ve hijyenik açıdan olumsuz etki oluşturması hâlinde, bu kılların alınması belli şartlarda epilasyona cevaz verenlere göre caiz kabul edilir. Bu hüküm, beden temiz tutulması ve kişinin kendini daha iyi hissetmesi gibi fitrî ihtiyaçlara dayanır. Ancak uygulamanın kadına özgü bir süslenme biçimini taklit etme niyetiyle yapılmaması ve kullanılan yöntemlerin sağlığa zarar vermemesi gerekir.⁴⁶

- Sünneti yok sayma kastı bulunmamalı: İslâmî literatürde sakal, birçok rivâyette Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) uygulaması olarak zikredilmiş, geleneksel olarak erkeklik alâmeti ve fitrî bir özellik olarak değerlendirilmiştir. Bu yönüyle sakalın korunması teşvik edilmiş kökten izalesi, bazı âlimlerce hoş karşılanmamıştır. Özellikle sakalın tamamen yok edilmesi, sünneti yok sayma, küçümseme veya inkâr etme kastıyla yapılırsa, bu durum fikhî açıdan ciddi bir sakınca doğurur ve kesinlikle caiz görülmez. Ancak uygulamanın arkasında böyle bir niyet bulunmadığı yani kişi sakalı izale ederken sünneti yok sayma kastı taşımadığı sürece, mesele niyet bağlamında değerlendirilir. Bu noktada niyetin belirleyici olduğu göz ardı edilmemelidir. Bununla birlikte, zamanla bazı mezhep ve âlimlerin bu konuya dair farklı değerlendirmelerde buldukları da bilinmektedir.⁴⁷ Modern yöntemlerle -örneğin

⁴² Karnî, "Ahkâm-ı İzâleti Şa'ri'l-Mer'e Bi'l-Leyzer Fi'ş-Şerîati'l-İslâmiyye", 350.

⁴³ Karnî, "Ahkâm-ı İzâleti Şa'ri'l-Mer'e Bi'l-Leyzer Fi'ş-Şerîati'l-İslâmiyye", 350.

⁴⁴ Muhammed b. İbrâhîm Tuveycirî, *Mevsûatu'l-fikhi'l-İslâmî* (b.y.: Beytu'l-Efkârî'd-Duveliyeye, 2009), 4/98.

⁴⁵ Azîze Saîd Muîz Karnî, "Ahkâm-ı İzâleti Şa'ri'l-Mer'e Bi'l-Leyzer Fi'ş-Şerîati'l-İslâmiyye", *Mecelletu'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye ve'l-Buhûsi'l-Ekâdemiyeye* 15/97 (ts.), 350.

⁴⁶ Tuveycirî, *Mevsûatu'l-fikhi'l-İslâmî*, 4/99.

⁴⁷ İbn Hacer el-Askalânî, *Fethu'l-bârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî*, 10/351; Ebû Hafs Sirâcuddîn Ömer b. Alî b. Ahmed el-Ensârî el-Mısırî İbnü'l-Mülâkkın, *et-Tavâhî li-şerhi'l-Câmî'i's-Sahîh* (Şam: Dâr'u'n-Nevâdir, 2008), 28/114; *el-Durerü's-seniyye fi'l-ecvibeti'n-Necdiyye*, thk. Abdurrahman b. Muhammed Kâsım (b.y., 1996), 15/334-346; İsmail Yalçın,

lazer uygulamalarıyla- sakalın tamamen yok edilmesi, geleneksel fikhî yaklaşımlarda caiz olmayan bir davranış olarak yorumlanabilir. Ancak bu hüküm mutlak olmayıp kişinin karşılaştığı zaruret durumları değerlendirme ölçüsü olabilir. Şayet kişide tıbben belgelenmiş bir sağlık problemi mevcutsa ve bu durum sakalın izalesini gerektiriyorsa zaruret kaidesi çerçevesinde bu uygulamaya istisnâ bir ruhsat tanınabilir.⁴⁸

2. Konuyla ilgili görüşler

Fıkıh kaynaklarında “حلق العانة” ifadesi, bel kemiği (العسيب), ön uzuv (الفرج), arka uzuv (الدبر) ve testisler (الأنتيين) arasındaki bölgeyi kapsayan kılların izalesini ifade eder. Bu uygulama hem erkek hem kadın için sünnettir.⁴⁹ “حلق” kelimesi, yolma (تنف) dışındaki izale yöntemlerini kapsar; nûra (kılları kökünden dökken geleneksel epilasyon maddesi) ile temizlik ve ustura ile tıraş bu kapsamda değerlendirilir. Özellikle kadınlar için dahi en uygun yöntem olarak tıraş (حلق) öne çıkmaktadır. Yolma yöntemi ise her iki cins için mekruh kabul edilir. Zira bölgeyi gevşetir ve erkek için tıbben zararlı olabilir.⁵⁰

Ağır avret bölgesi dışındaki vücut kıllarının izalesi Mâlikîlere göre erkekler için de mubahtır. Eller, ayaklar ve makat çevresi buna dahildir. Kadınlar için güzelliğe katkı sağlayan kılların alınması vacip; güzelliği bozan kılların bırakılması ise haramdır. Bu nedenle ihramdan çıkışta kadın için saçın kısaltılması gerekir; tamamen tıraş edilmesi caiz değildir.⁵¹

Hanefî mezhebi çerçevesinde erkeklerin vücut kıllarına müdahalesi, temizlik, edep ve toplumsal algı ekseninde değerlendirilmiştir. Genel kabul, erkeğin boyun ve yüz çevresi dışında yer alan vücut kıllarının almasının caiz olmadığı yönünde olduğu aktarılmaktadır. İmam Ebû Yûsuf'un bunu caiz kabul ettiği nakledilmektedir.⁵² Bazı kaynaklarda muhtelif vücut tüylerinin alınmasının kadınınsı davranışa benzemediği sürece caiz olduğu nakledilmektedir. Göğüs ve sırt kıllarının tıraş edilmesi ise bazı kaynaklarda edebe aykırı kabul edilmiştir.⁵³

Şafii mezhebinden İmam Nevevî'ye (ö. 676/1277) göre kadının yüz bölgesindeki tüyleri alması anlamına gelen nâms fiili, yaratılıştaki değişiklik yapma gerekçesiyle genel olarak haramdır. Bu fiili yapan kadına “nâmsa”, bu işlemi yaptıran ise “mütenammısa” denir. Ancak Nevevî, bu hükme önemli bir istisna getirerek, kadında erkeklere özgü olan sakal, bıyık veya alt dudak altındaki kıllar gibi tüylerin çıkması durumunda bunların alınmasının sadece caiz değil, aynı zamanda müstehap olduğunu belirtmiştir. Zira bu tür kıllar, kadının

“Sakal”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2009), 36/1-2; Hüseyin Baysa, “Sakal Uzatma ve Bıyık Kısaltmanın Hükümüne İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi”, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7/14 (19 Aralık 2017), 274-283.

⁴⁸ Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Muhammed er-Ruaynî Hattâb, *Mevâhibü'l-celîl li-şerhi Muhtasarı Halîl* (Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1992), 1/217.

⁴⁹ Adevî, *Hâşiyetu'l-'Adevî*, 2/443; Heyet, *Mevsûatü'l-fikhiyye el-Kuveytiyye*, 29/233-234.

⁵⁰ Şihâbüddîn Ahmed b. Ganîm b. Sâlim el-Ezherî Nefrâvî, *el-Fevâkihu'd-Devvânî 'alâ Risâleti İbn Ebi Zeyd el-Kayravânî* (b.y.: Dâru'l-Fikr, 1995), 2/306.

⁵¹ Nefrâvî, *el-Fevâkihu'd-Devvânî*, 2/306.

⁵² Heyet, *Mevsûatü'l-fikhiyye el-Kuveytiyye*, 10/100.

⁵³ Zeynüddîn b. İbrâhîm b. Muhammed el-Mısırî İbn Nüceym, *el-Bahru'r-râik şerhu Kenzü'd-dekâik* (Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, ts), 8/233; Muhammed Emîn b. Ömer İbn Âbidîn, *Reddü'l-Muhtâr ale'd-Dürri'l-Muhtâr* (Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1992), 2/418, 6/407; Nizameddin Belhî, *Fetavâ-yi Hindiyeye* (Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1310h.), 5/358.

fitrî kadını görünümünü bozan unsurlar olarak değerlendirilir.⁵⁴ Bununla birlikte İbn Hacer (ö. 852/1449) gibi bazı âlimler bu istisnanın mutlak olmadığını ifade etmiş; kadının bu tür kılları almasının, eşinin izni ve bilgisi dahilinde olması gerektiğini, aksi takdirde özellikle evlilik öncesi dönemde bu tür müdahalelerin “tedlîs” yani aldatıcı süslenme kapsamında değerlendirilerek yasaklanabileceğini belirtmişlerdir.⁵⁵

Bazı Hanbelî âlimler tarafından, nâms uygulamasının hükmü bağlamında farklı değerlendirmeler yapılmıştır. Eğer nâms, fâcir kadınların ayırt edici bir simgesi hâline gelmişse, bu uygulamanın yapılması engellenmiştir. Böyle bir durum söz konusu değilse, tenzîhen mekruh olarak değerlendirilmiştir. Bir başka rivâyette ise eşin izniyle yapılmasına cevaz verilmiştir Ancak bu işlemle tedlîs meydana gelirse haram sayılmıştır.⁵⁶

İbn Kudâme'nin aktardığına göre “nâmis” yüz bölgesindeki kılları yolan kadındır; “mütenemmise” ise bu işlemi başkasına yaptıran kişidir. Bu fiiller, ilgili hadis sebebiyle caiz değildir. Ancak kılların yolunması değil de tıraş edilmesi durumunda bir sakınca bulunmamaktadır; zira yasaklayıcı hadis yalnızca yolma (netf) fiili hakkında vârid olmuştur. Bu görüş, İmam Ahmed b. Hanbel tarafından da dile getirilmektedir.⁵⁷

Ebü'l-Ferec İbnü'l-Cevzî'ye (ö. 597/1201) göre kadının yüzdeki lekeleri gidererek güzellik sağlayan ilaçları eşi için kullanmasında bir sakınca bulunmadığı ifade edilmektedir. Aynı şekilde, yüz bölgesindeki tüylerin alınmasının da eşe beğenilme niyetiyle gerçekleştirilmiş olması hâlinde caiz görüldüğü belirtilmektedir. Bu bağlamda, İbnü'l-Cevzî hocası Abdülvehhâb b. el-Mubârak el-Enmâtî'den (ö. 538/1143) naklederek bir kadının yüzündeki tüyleri, eşi kendisini bu haliyle gördükten sonra onun için gidermesinde herhangi bir sakınca bulunmadığını aktarmaktadır.⁵⁸

Abdulkerîm Zeydân (1921-2014), kadınların yüz bölgesindeki tüyleri almasının hükmü konusunda genel ilkenin haramlık olduğunu ifade etmektedir. Bu görüş, “nâmis” ve “mütenammis” hakkında vârid olan ve bu fiilleri yapanlara lanet edildiğini bildiren hadis-i şerife dayanmaktadır. Özellikle evli olmayan bir kadının, kendisine talip olan bir erkek bulunduğu yüz tüylerini alması, Zeydân'a göre hem haram hem de aldatıcı bir davranış teşkil eder. Bu durumda kadın, dış görünüşünü gerçeklikten farklı sunarak karşı tarafı yanıltmaktadır. Evli kadınlar açısından ise hüküm farklılaşmaktadır. Şayet koca, eşinin yüz tüylerini almasını arzu ediyor ve bu yönde açık talepte bulunuyorsa, bu uygulama Zeydân'a göre caizdir. Zira kadının eşi için süslenmesi, eşler arasındaki sevgi ve bağlılığın pekiştirilmesini hedefleyen dinî bir teşvihtir. Böyle bir durumda aldatma unsuru söz konusu olmayıp işlem, mahiyet itibarıyla mübah bir süslenme faaliyetidir. Öte yandan, kadın bu işlemi kendi isteğiyle ancak eşinden izin alarak gerçekleştiriyorsa, bu da caiz olarak değerlendirilmektedir. Çünkü kocanın izni, fiilen talepte bulunmakla eşdeğer addedilmektedir. Aynı şekilde, kocanın bu yöndeki talebi veya izni de onu “mütenemmisa” konumuna sokmaz bilakis bu talep, eşinin onun için süslenmesini sağladığı için makbul görülmektedir.⁵⁹

⁵⁴ Nevevî, *el-Minhâc şerhu Sahîhi Müslim b. el-Haccâc*, 14/106.

⁵⁵ İbn Hacer el-Askalânî, *Fethu'l-bârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî*, 10/378.

⁵⁶ Muhammed b. Ali b. Âdem b. Mûsâ el-İtyûbî Vellevî, *Zahîratü'l-ukbâ fi şerhi'l-Müctebâ* (b.y.: Dâru Âl Brûm, 2003), 38/133; Lâşîn, *Fethu'l-mün'im şerhu Sahîhi-i Müslim*, 8/419.

⁵⁷ İbn Kudâme, *el-Muğnî*, 1/70.

⁵⁸ Hüsameddin b. Musa Afâne, *Yes'elüneke* (Filistin: Mektebetu Dendis, 1427), 4/415.

⁵⁹ Abdulkerîm Zeydân, *Mezhaplere Göre Bütün Yönleriyle Kadın ve Aile Fıkı Ansiklopedisi*, ed. Faruk Beşer, çev. Erdinç Ahatlı vd. (İstanbul: Asalaet Yayınları, 2019), 142-143.

Selefi düşüncenin önemli temsilcilerinden İbn Bâz'a (1912-1999) nispet edilen görüşe göre, el ve ayaklardaki kılların izalesi, miktarına ve görünümüne bağlı olarak farklı şekillerde değerlendirilmelidir. Kıl miktarı aşırı ve görüntü açısından rahatsız edici ise izalesinde bir sakınca bulunmamaktadır. Ancak kıllar normal düzeyde ise bu konuda iki farklı yaklaşım mevcuttur: Bir grup âlim, bu tür kılların giderilmesini yaratılışın değiştirilmesi olarak görüp caiz olmadığını savunurken; diğer bir grup, bu hususta şer'î bir yasak bulunmadığı için izalenin caiz olduğunu belirtmiştir. Bu ikinci görüş sahipleri, Hz. Peygamber'in "Allah'ın sustuğu şeyler affedilmiştir" (ما سكت الله عنه فهو عفو) hadisine⁶⁰ dayanarak, şer'î metinlerde açıkça yasaklanmayan veya emredilmeyen hususların mübah kabul edilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu çerçevede, İbn Bâz'a göre kıllar üç kategoriye ayrılır: alınması yasaklananlar (erkek sakalı, kaşların inceltilmesi), alınması emredilenler (koltuk altı, kasık, erkek bıyığı) ve hakkında sükût edilenler (el ve ayak kılları gibi). Dolayısıyla, hakkında nass bulunmayan kılların izalesi mübah kabul edilmelidir.⁶¹

Hâlid Abdülmün'im er-Rifâî, vücut kıllarına ilişkin fikhî değerlendirmesinde, bu kılları üç temel kategoriye ayırarak ele almıştır. İlk kategori, Şâri' tarafından izalesi açıkça emredilen kıllardır. Bu gruba giren kılların giderilmesi, dinî bir yükümlülük olarak kabul edilmekte olup, temizlik ve fitrî uygulamalar bağlamında değerlendirilir. Nitekim Hz. Peygamber'in (s.a.v.), koltuk altı ve kasık bölgesindeki kılların temizliğinin kırk günü geçmeyecek şekilde yapılmasını emrettiği⁶² rivâyet edilmiştir. Bu tür kılların izalesi hem bireysel hijyen hem de fitrî temizlik ilkeleri çerçevesinde zorunlu görülmektedir. İkinci kategori, dinî açıdan izalesi yasaklanmış kılları içerir. Kaşların alınması, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) lanetlediği "nâms" fiili kapsamında değerlendirilirken, sakalın tamamen izalesi de fitrata müdahale olarak görülmüş ve Hanefî, Mâlikî, ve Hanbelî mezhepleri başta olmak üzere birçok fakih tarafından haram olarak nitelendirilmiştir.⁶³ Öyle ki bir kimsenin sakalı tıraş edilerek kalıcı biçimde yok edilirse, yahut saçları tıraş edilip bir daha çıkmazsa veya kaşları tıraş edilip yeniden çıkmazsa, Hanefî fikhî ekolüne göre tam diyet gerekir. Şâfiî fikhî ekolüne göre ise bu gibi durumlarda 'tam diyet' değil, zararın niteliğine göre adil bir hâkim tarafından takdir edilecek tazminat (hükûmetü'l-adl) gerekir.⁶⁴ Bu kategori, beden üzerindeki tasarrufun dinî sınırlarını belirler. Üçüncü ve son kategori ise hakkında Şâri'in herhangi bir emir veya yasak getirmediği, vücudun diğer bölgelerindeki kıllardır. er-Rifâî, Tirmizî'de geçen "Hakkında sustuğu ise affettiği şeylerdendir"⁶⁵ hadisine dayanarak bu kılların "affedilmiş" olduğunu belirtir. Bu bağlamda, bir erkeğin bacak ve göğüs kıllarını ister tıbbi

⁶⁰ İbn Mâce, *es-Sünen*, at'ime, 60; Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd) et-Tirmizî Tirmizî, *el-Câmi'u'l-kebir-Sünen-i Tirmizî*, thk. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf (Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1998), libâs, 6.

⁶¹ Fâtîm bint Muhammed bin Abdullah el-Müsrif, "İzâletü Şa'ri'l-Mer'e bi'l-Layzir Beyne'l-Fikhi ve't-Tıbb", *Mecelletu Kulliyetü's-Şer'iati ve'l-Kânûn bi-Tefehnâ'l-Esrâf* 019/005 (2017), 324-325.

⁶² Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd) et-Tirmizî Tirmizî, *el-Câmi'u'l-kebir-Sünen-i Tirmizî*, thk. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf (Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1998), edeb, 15; Ebû Abdurrahmân Ahmed b. Şuayb Nesâî, *Kitâbü's-Süneni'l-kübrâ*, thk. Şuayb Arnâvût (Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001), tahâret, 12; Ahmed b. Alî b. el-Müsennâ et-Temîmî el-Mevsilî Ebû Ya'lâ, *Müsnedü Ebû Ya'lâ el-Mevsilî*, thk. Hüseyin Selim Esed (Beyrut: Dâru'l-Me'mûn li't-Turâs, 1990), 7/198.

⁶³ Vehbe Zuhaylî, *el-Fikhu'l-İslâmî ve edilletühu* (Dımaşk: Dâru'l-Fikr, ts.), 2/44-45.

⁶⁴ Alâüddîn Ebû Bekr b. Mes'ûd Kâsânî, *Bedâ'î'u's-sanâ'î' fi tertibi's-şerâ'î'* (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1986), 7/312.

⁶⁵ İbn Mâce, *es-Sünen*, at'ime, 60; Tirmizî, *el-Câmi'u'l-kebir-Sünen-i Tirmizî*, libâs, 6.

bir gerekçeyle ister temizlik amacıyla, isterse başka bir sebeple gidermesi mutlak surette caizdir ve bu eylemde kadınlara benzeme (teşebbüh) söz konusu değildir.⁶⁶

Baysa'ya göre kadınların koltuk altı ve etek bölgesi dışındaki vücut bölgelerinde çıkan kılların alınması, sağlık açısından bir zarar teşkil etmediği sürece dinen caizdir. Ancak erkeklerin, bu bölgelerdeki ve tıbben normal kabul edilen kılları lazer gibi yöntemlerle kalıcı olarak yok etmeleri, fitrî yapıya müdahale anlamı taşır ve dinî açıdan uygun değildir.⁶⁷

Çağdaş araştırmacılar Fâtin bint Muhammed, kadınların beden kıllarını gidermesini genel itibarıyla caiz görmekte birlikte, bu uygulamanın eşin açık talebi doğrultusunda gerçekleştirilmesi durumunda, kadının bu hususta eşine itaat yükümlülüğü taşıdığını belirtmektedir. Bununla birlikte, yüz bölgesine yönelik epilasyon işlemleri konusunda daha temkinli bir yaklaşım benimseyen Fâtin, kadının yüzünde olağan dışı ve erkeklere özgü nitelikler arz eden kılların (örneğin bıyık ve sakal gibi) çıkması hâlinde, bunların lazer yöntemiyle izalesini meşru kabul etmektedir. Bu tür durumlar, kadının psikolojik ve sosyal zarar görmesine yol açabileceğinden, klasik fıkıh kaidesi olan “zarar giderilir” ilkesi çerçevesinde değerlendirilmelidir.⁶⁸

Abdullah Hüseyin Hıdır'a göre, fikhî açıdan vücut kıllarının izalesi konusunda şer'î hükümler, bölgesel farklılıklar ve amaçlara göre değişiklik arz etmektedir. Sakalın herhangi bir yöntemle ister tıraşla ister modern tekniklerle giderilmesi haramdır. Kaş kıllarının alınması anlamına gelen nams işlemi de ister yolma ister tıraş veya başka bir yöntemle yapılsın haramdır. Bu hüküm yüz kıllarını değil yalnızca kaşları kapsar. Koltuk altı kıllarının yolunması ve kasık kıllarının tıraş edilmesi sünnet olup bu bölgelerdeki kılların herhangi bir yöntemle giderilmesi caizdir. Bıyık kıllarında ise sünnet olan uygulama, üst dudak hizasından uçlarının kesilmesi veya tamamen kısaltılmasıdır. Bıyığın tıraş edilmesi veya modern tekniklerle tamamen giderilmesi mekruh kabul edilir.⁶⁹

3.3. Epilasyonun İslâm Hukuku Açısından Değerlendirilmesine Yön Veren Temel Fikhî İlkeler

Epilasyon uygulamaları, günümüzde yaygınlaşan kişisel bakım pratiklerinden biri olmakla birlikte, fikhî açıdan değerlendirilmesi gereken hassas bir konudur. Bu başlıkta, epilasyonun cevazına dair hüküm belirlenirken başvurulabilecek temel fikhî ilkeler ele alınacaktır. Fıkıh ilminde hüküm istinbatında yalnızca nasslara değil, aynı zamanda küllî kaidelere de başvurulmaktadır. Bu kaideler, fikhî meselelerin çözümünde müctehitlere geniş bir hareket alanı sunmakta, özellikle hakkında doğrudan nass bulunmayan konularda hüküm tayininde belirleyici olabilmektedir. Bununla birlikte, küllî kaidelerin doğrudan hüküm kaynağı olarak kullanılması, fıkıh usûlündeki hâkim anlayışla tam olarak örtüşmemektedir. Zira bu kaideler, esasen mevcut hükümleri açıklamak, anlamlandırmak ve uygulamaya rehberlik etmek amacıyla ortaya konulmaktadır. Bu çalışmada söz konusu kaidelere yer verilirken, onların doğrudan hüküm istinbatında kullanılması yönündeki tartışmalı boyutun farkında olunduğu ve bu tercihin bilinçli bir metodolojik yaklaşımın

⁶⁶ “https://ar.islamway.net/fatwa/41967” (Erişim 01 Ağustos 2025).

⁶⁷ Hüseyin Baysa, *Geçmişten Günümüze Fikhî Açından Beden Estetizasyonu* (Ankara: Nobel Bilimsel Eserler Yayıncılık, 2020), 201.

⁶⁸ el-Müşrif, “İzâletü Şa'ri'l-Mer'e bi'l-Layzir Beyne'l-Fikhi ve't-Tıbb”, 318, 323.

⁶⁹ Abdullah Hüseyin Hıdır, *Eliyâtü'l-Hadise li-İzâletü's-Şa'r: Dirâse Fikhiyye* (Erbil: Selahaddin Üniversitesi, Bitirme Projesi, 2023), 22.

parçası olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Nitekim epilasyon gibi modern ve detaylı meselelerde, doğrudan nass bulunmadığında, fikhî kaideler yardımcı bir delil olarak devreye girebilir. Bu yönüyle kaideler, hem hükmün dayandığı teorik zemini oluşturmakta hem de uygulamada istikrar ve tutarlılık sağlamaktadır. Bu çerçevede epilasyonun hükmü belirlenirken başvurulabilecek bazı temel kaideler şunlardır:

1. İbâha-i Aslıye Prensibi

İslâm hukukunda hakkında açık bir nass bulunmayan fiil ve nesnelere hükümün tayin ederken başvurulmuş temel prensiplerden biri, “Eşyada asıl olan ibâhadır” kaidesidir. Bu kaide, Allah Teâlâ'nın bazı şeyleri açıkça helâl veya haram kıldığını, bazıları ise hakkında hüküm bildirmeksizin sükût ettiğini; bu sükûtun ise unutmaya değil, bir hikmete dayandığını ifade eder. Aynı bağlamda, “Fiillerde asıl olan mübahlıktır” ilkesi⁷⁰ de şer'î delil bulunmadıkça fiillerin yasaklanamayacağını ortaya koyar. Gerek “eşyada asıl olan ibâhadır” ilkesi gerekse “fiillerde asıl olan mübahlıktır” ilkesi özellikle yeni ortaya çıkan uygulamaların fikhî hükmünü belirlemede kolaylaştırıcı bir çerçeve sunar. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, epilasyon gibi modern kişisel bakım yöntemleri hakkında doğrudan bir nass bulunmadığı için, maslahat, örf gibi delillerle birlikte söz konusu kaideler ışığında hüküm verilmesi gerekir. Bu noktada, hakkında nas bulunmayan şeylerin hükmü konusunda üç farklı yaklaşım ortaya çıkmıştır: Birinci görüş, bu tür şeylerin mübah olduğunu savunur. İkinci görüş, delil bulunmadıkça haram sayılması gerektiğini ileri sürer. Üçüncü görüş ise tevakkuf ilkesini benimseyerek, delil olmadan hüküm vermekten kaçınılması gerektiğini belirtir. Her bir görüşün kendine özgü delilleri olmakla birlikte, cumhurun tercihi ibâha yönündedir. Bu prensip özellikle yeme-içme, giyinme ve günlük tasarruflar gibi alanlarda uygulanır.⁷¹ Epilasyon da bu kapsamda değerlendirildiğinde, doğrudan yasaklayıcı bir nass bulunmadığı için sağlık, mahremiyet ve niyet gibi ölçütlere riâyet edildiği takdirde ibâha-i aslî gereği caiz kabul edilebilir.

2. Zararı Kaldırma Prensibi

“Zarar izale olunur” (الضَّرَرُ يُزَالُ) kaidesi, İslâm hukukunun en temel ve en kapsamlı prensiplerinden biri olup, fikhî hükümlerin büyük bir kısmının bu ilke etrafında şekillendiği kabul edilmektedir. Bu kaide, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) “*Lâ darar ve lâ dirâr*” yani “Zarara uğratmak da zarar vermek de yoktur”⁷² hadisine dayanmakta olup, fikhî âlimleri tarafından çok sayıda meselede hüküm istinbatında esas alınmıştır. Ebû Dâvûd'un (ö. 275/889) “Fıkıh beş temel hadise dayanır” sözünde bu hadisin zikredilmesi, “Zarar giderilir” kaidesinin fıkıhtaki temel rolünü vurgular. Çünkü İslâm'ın gayesi, faydayı sağlamak ve zararı önlemektir. Bu ilke, dinin koruduğu beş zaruriyâtı koruma açısından hayati olup, hükümlerin maksada göre belirlendiğini gösterir. Ancak zarar giderilirken daha büyük bir zarar doğurmamak esastır. Bu ilke, Kur'ân'da geçen “Allah sizin için kolaylık ister”⁷³, “Allah yükünüzü hafifletmek ister”⁷⁴,

⁷⁰ Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Muhammed b. Muhammed el-Halebî ibn Emîru'l-Hâcc, *et-Takrîr ve't-tehbîr* (Beyrût: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1983), 2/101.

⁷¹ Muhammed Sıdkî b. Ahmed Âl Burnû Ebû'l-Hâris Gazzî, *Mevsûatu'l-kavâidi'l-fikhiyye* (Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 2003), 2/15-16.

⁷² Ebu Abdillâh Mâlik b. Enes b. Mâlik Mâlik, *Muvattâ* (Beyrût: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, 1985), akdiye, 31; İbn Mâce, *es-Sünen*, ahkâm, 17; Ebû'l-Hasen Ali b. Ömer Dârekutnî, *Sünen*, thk. Şuayb el-Arnaût vd. (Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 2004), 5/407.

⁷³ Bakara, 2/185.

⁷⁴ Nisâ, 4/28.

“Allah kimseye gücünü yettiğinden fazlasını yüklemez”⁷⁵ gibi âyetlerle de desteklenmiştir. Hz. Peygamber’in “Ben ne Yahudilik ne de Hristiyanlık ile gönderildim. Ben kolaylaştırılmış Hanîf dinî ile gönderildim”⁷⁶ ve “Allah’a en sevimli din, kolay ve mutedil olan hanîf dinidir”⁷⁷ şeklindeki beyanları da bu kaidenin ruhunu yansıtır. Bu ilke, ibadet, muamelât, ceza ve aile hukukunda geniş biçimde uygulanmış; birçok kolaylaştırıcı hüküm, örneğin teyemmüm, seferde namazın kısaltılması, cuma ve cemaatten muafiyet gibi hükümler bu kaideye dayandırılmıştır.⁷⁸ Bu yönüyle söz konusu kaide, epilasyon gibi kişisel bakım uygulamalarının hükmünü değerlendirirken de önemli bir referans noktası sunar. Zira istenmeyen kılların kişide fiziksel veya psikolojik rahatsızlık oluşturması hâlinde, bu zararın giderilmesi maksadıyla yapılan epilasyon müdahalesi, fikhî açıdan mübah hatta müstehap olarak değerlendirilebilir.

3. Ameller Niyetlere Göredir İlkesi

“Ameller niyetlere göredir” kaidenin aslı, Hz. Peygamber’in (s.a.v.) “أَمَّا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ / Ameller ancak niyetlere göredir” hadisine⁷⁹ dayanır. “Ameller niyetlere göredir” hadisi, İslâm hukukunun temel prensiplerinden biridir ve birçok fikhî meseleye yön verir. Niyet, ibadetlerin geçerliliği ve sevap kazanımı açısından belirleyicidir. Günlük işler ibadet niyetiyle sevap kazandırır. Kamusal görevler de niyetle anlam kazanır. Niyet, sadece sevabı değil, kişinin adaletini, ahiret sorumluluğunu ve dünyevî işlemlerini de etkiler. İslâm âlimleri bu kaidenin fikhin birçok alanına girdiğini belirtmiştir. İmam Şâfiî (ö. 204/820) yetmiş, İbn Mehdî (ö. 198/813-14) otuz fikhî babın bu kaideye dayandığını söylemiştir. Özellikle ibadetler, muamelât, ceza hukuku, kadâ ve hatta mübah fiillerde niyetin varlığı ve mahiyeti, hükmün yönünü tayin eder.⁸⁰ Bu durum, niyetin fıkıh ilmindeki merkezi konumunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu çerçevede epilasyon işleminin, hüküm itibarıyla aslında mübah bir fiil olduğu ifade edilse dahi kişinin bu işlemi hangi niyetle yaptığı, onun dinî ve ahlâkî değerini belirler. Eğer kişi epilasyonu temizlik amacıyla, ibadetlere hazırlık için veya eşine karşı meşru bir süslenme niyetiyle yapıyorsa bu fiil sevap kazanmasına vesile olabilir. Buna karşılık, eğer kişi bu işlemi haram olan teşhir, yabancıların dikkatini çekme, gayri meşru ilişkiler için cazibe oluşturma gibi niyetlerle yapıyorsa, aynı fiil günaha dönüşebilir.

4. Zaruret, Meşakkat ve Ruhsat İlkesi

“Zaruretler yasakları mübah kılar” (الضرورات تبيح المحظورات) kaidesi, fıkıh usûlünde yer alan fer’î küllî kaidelerden biridir. Bu kaideye göre, hayati tehlike durumunda haram fiiller geçici olarak helal sayılabilir. Ancak bu ruhsat, sadece ihtiyaç kadarına izin verir ve daha büyük bir zarara yol açmamalıdır. Bazı âlimler bu durumu “Zarar izale olunur” ve “Meşakkat kolaylık getirir” gibi kaidelerle ilişkilendirmiştir. Zaruret hâlinde haram fiil bazen mübah,

⁷⁵ Bakara, 2/286.

⁷⁶ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 36/624; Taberânî, *el-Mu’cemü’l-kebir*, 8/216.

⁷⁷ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 4/17; Buhârî, *Sahîh*, imân, 28.

⁷⁸ Ebü’l-Hasen Alâüddîn Alfî b. Süleymân b. Ahmed Merdâvî, *et-Tehbîr şerhu’t-Tahrîr fi usûli’l-fikh*, thk. Abdurrahman el-Cebrîn vd. (Riyad: Mektebetü’r-Rüşd, 2000), 8/3846-3851.

⁷⁹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 1/303; Müslim, *Sahîh*, imâre, 155; İbn Mâce, *es-Sünen*, Zühd, 26.

⁸⁰ Ebü’l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî Süyûtî, *el-Eşbâh ve’n-nezâir* (b.y.: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 1990), 8-11.

bazen vâcip sayılır. Ancak zaruret, başkasının hakkını ortadan kaldırmaz.⁸¹ Dolayısıyla zarar tazmin edilmelidir. Kur'ân'da bu kaideyi destekleyen âyetler vardır. Örneğin: “Zaruret hâlinde olan, haddi aşmazsa günah yoktur”⁸²; “Kim çaresiz kalırsa, fakat günaha meyiletmeden (yerse), şüphesiz Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.”⁸³; “O, size haram kıldıklarını açıkça bildirmiştir; ancak zaruret hâli müstesnadır.”⁸⁴ Bu naslar, zaruret durumunda hükmün değiştiğini ve haramın mübah hâle geldiğini gösterir.⁸⁵ Normal şartlarda bazı epilasyon yöntemleri, mahremiyetin ihlali, avretin açılması veya sağlık riski gibi sebeplerle tartışmalı olabilir. Ancak kişi, aşırı tüylenme, hormonal bozukluk, psikolojik rahatsızlık veya tedavi gerektiren bir durumla karşı karşıya kalırsa, bu işlem zaruret kapsamında değerlendirilebilir. Böyle bir durumda haram veya mekruh sayılan bir fiil, geçici olarak mübah hâle gelebilir. Bu hüküm hem kişinin beden sağlığını hem de ruhsal bütünlüğünü koruma amacı taşır. Dolayısıyla epilasyon, zaruret hâlinde sadece estetik bir tercih değil, fikhî bir ruhsat olarak da kabul edilebilir. Ancak bu ruhsat, “Zaruret, miktarınca takdir edilir” kaidesi gereği, sadece ihtiyaç kadarına izin verir; keyfi ve sınırsız uygulamalar bu kapsamda değerlendirilmez. Örneğin kıl köklerinde iltihaplanma veya kıl dönmesi gibi tıbbi bir sorun yaşayan kişinin, doktor tavsiyesiyle epilasyon yaptırması zaruret kapsamında değerlendirilir. Bu durumda işlem, yalnızca estetik değil, tedavi amaçlı bir müdahale olduğundan fikhî açıdan mübah kabul edilir.

3.4. Genel Değerlendirme

Epilasyonun fikhî hükmü, kullanılan yöntemin mahiyeti, uygulama şekli, niyet ve sonuçları gibi çok yönlü unsurlar dikkate alınarak belirlenmelidir. Geleneksel tüy alma yöntemleri olan cımbız, ağda ve jilet gibi uygulamalar, genel olarak mübah kabul edilmekle birlikte, kullanım şartlarına dikkat edilmesi gerekir. Özellikle avret mahallinin açılması, mahremiyetin ihlali ve sağlığa zarar verme gibi durumlar söz konusu olduğunda hüküm değişebilir. Tüy dökücü kremler ve tozlar (nure) da benzer şekilde, zararsız ve mahremiyet sınırlarına riâyet edilerek kullanıldığında cevaz yönünde değerlendirilir. Modern epilasyon yöntemleri arasında yer alan lazer ve IPL gibi teknolojiler ise kalıcı çözüm sunmaları nedeniyle “yaratılışı değiştirme” tartışmalarına konu olmuştur. Ancak bu tür uygulamalar, zaruret veya hacet kapsamında değerlendirildiğinde veya yaratılışın özünü bozmayan müdahaleler olarak kabul edildiğinde, fikhî açıdan caiz görülebilir. Ayrıca işlemi yapan kişinin cinsiyeti, uygulama alanının mahremiyeti ve taraflar arasında halvet oluşup oluşmadığı gibi hususlar da hükmü doğrudan etkiler. Elektroliz gibi diğer yöntemler de mekanizmasına göre ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Genel olarak, tüy alma işlemlerinde dikkat edilmesi gereken temel fikhî ölçütler; sağlığa zarar vermemesi, mahremiyet kurallarına riâyet edilmesi, israf ve aşırıktan kaçınılması, ayrıca zaruret ve hacet durumlarının göz önünde bulundurulmasıdır. Bu çerçevede, epilasyon işlemi doğrudan haram kılınmış bir fiil olmadığından, yukarıdaki şartlara riâyet edildiği sürece fikhî açıdan mübah kabul edilir; aksi hâlde mekruh veya haram hükmüne dönüşebilir. Nitekim kalıcı

⁸¹ Ali Haydar Efendi - Fehmî el-Huseynî, *Dururu'l-hukkâm şerhu mecelleti'l-ahkâm* (b.y.: Dâru'l-Cîl, 1991), 1/42.

⁸² Bakara, 2/173.

⁸³ Mâide, 5/3.

⁸⁴ En'âm, 6/119.

⁸⁵ Abdurrahman bin Sâlih Abdullatif, *el-Kavâid ve'd-davâbiti'l-fikhiyye el-mutadammina li't-teysîr* (Medine: 'İmâdetü'l-Bahsi'l-İlmî bi'l-Câmi'ati'l-İslâmiyye, 2003), 1/287-292.

yanıklar, leke oluşumu, enfeksiyon riski veya tıbben sakıncalı durumların bulunduğu hâllerde epilasyon câiz görülmez. Çünkü İslâm hukukunda kişinin bedenine zarar vermesi haramdır. Bikini bölgesi kıllarının epilasyonla tamamen giderilmesi kişinin kendisi tarafından yapılırsa mahremiyet ihlâlî söz konusu olmadığından câizdir. Ancak başkası tarafından, özellikle karşı cins tarafından yapılması zaruret bulunmadıkça câiz değildir. Aynı cins sağlık personeli tarafından tıbbi gerekçeyle yapılması ise istisna kapsamında değerlendirilebilir.

4. Epilasyon Merkezlerinde Çalışmanın Hükümü

İslâm hukukunda kadının çalışması prensipte haram değildir. Ancak şer'î sınırlar ihlal edilirse hüküm değişebilir. Tesettüre riâyet etmeme, yabancı erkekle yakın temas ve halvet gibi davranışlar haramdır. Bu çerçevede karma ortamlar, dinî kurallara uyulduğu sürece caiz olabilir. Bu nedenle kadının çalışmasının hükümü, işin niteliği kadar ortamın mahremiyet ve ahlâk ölçülerine uygunluğuna da bağlıdır.⁸⁶ Öte yandan, helâl ve haram sınırlarına riâyet etme yükümlülüğü yalnızca kadınlara mahsus değildir. Erkekler için de aynı dinî sorumluluklar geçerlidir. Çalışma ortamı, İslâm'ın temel kaideleriyle bağdaşmıyor; mahremiyet, tesettür, iffet ve ahlâk gibi esaslara aykırılık teşkil ediyorsa, bu tür mekânlarda erkeklerin çalışması da zorunluluk olmadığı sürece caiz değildir.⁸⁷ Dolayısıyla, çalışma hayatına dair fikhî değerlendirmelerde cinsiyet ayrımı değil, ortamın şer'î ölçülere uygunluğu esas alınmalıdır. Kur'an-ı Kerim'de, "*Erkeklerle kazandıklarından bir pay vardır, kadınlara da kazandıklarından bir pay vardır*"⁸⁸ buyrulur her iki cinsin de helâl kazanç elde etme hakkı vurgulanmıştır. Ancak çalışma ortamında mahremiyetin korunması, iffet ve ahlâk ilkelerine riâyet edilmesi gerekir. Allah Teâlâ, "*Mümin erkeklere söyle: Gözlerini haramdan sakınsınlar ve iffetlerini korusunlar... Mümin kadınlara da söyle: Gözlerini haramdan sakınsınlar ve iffetlerini korusunlar*"⁸⁹ buyurarak hem kadın hem erkeğe aynı ahlâkî sorumlulukları yüklemiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.) de, "*Hiçbir erkek, yanında mahremi olmayan bir kadınla baş başa kalmasin*"⁹⁰ buyurmuştur. Bu çerçevede âyet ve hadisler kadın ve erkeğin helâl kazanç elde etme hakkını teyit ederken, çalışma ortamının mahremiyet, iffet ve edep gibi dinî prensiplere uygun olmasını şart koşturmaktadır denilebilir.

Epilasyon merkezlerinde çalışmak, İslâmî açıdan hem işin mahiyeti hem de uygulama şekli bakımından değerlendirilmesi gereken bir konudur. Bu tür merkezlerde yapılan işlemler genellikle vücut kıllarının giderilmesine yönelik olup, estetik ve hijyen amaçlıdır. Bu çerçevede ilgili işlemlerin fikhî hükümü, uygulanan bölge, cinsiyet mahremiyeti, zaruret durumu ve niyet gibi unsurlara bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Şayet fikhî açıdan sakıncalı/cevaz verilmeyen bir epilasyon işlemi yapılmayacaksa kadınların kadınlara, erkeklerin erkeklere hizmet verdiği epilasyon merkezlerinde çalışmanın, mahremiyet sınırlarına riâyet edildiği sürece caiz olduğu ifade edilebilir. Ancak karşı cinsle birebir temas

⁸⁶ Faruk Beşer, *Hanımlara Özel Fetvalar 2* (İstanbul: Seha Neşriyat, 1992), 142.

⁸⁷ Ahmet Acarlıoğlu, "Hz. Peygamber (s.a.v.) Döneminde Kadının Çalışma Hayatındaki Yeri", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 42 (30 Haziran 2019), 216.

⁸⁸ Nisâ, 4/32.

⁸⁹ Nûr, 24/30-31.

⁹⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 3/408; Müslim, *Sahih*, hac, 424; Tirmizî, *el-Câmi'u'l-kebir-Sünen-i Tirmizî*, radâ', 16; Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, thk. Muhammed Abdulkadir Ata (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2003), 3/200.

gerektiren uygulamalar, özellikle mahrem bölgelere yönelik işlemler söz konusu olduğunda, fikhî açıdan ciddi sakıncalar doğurur. İslâm hukukunda avretin korunması esastır. Zaruret veya meşru bir ihtiyaç olmadıkça avretin açılması ve başkasına gösterilmesi caiz değildir.⁹¹ Bu bağlamda, epilasyon merkezinde çalışan bir kişinin, mahremiyet ihlali içermeyen, zaruret bulunmayan ve aldatıcı güzellik amacı taşımayan işlemleri gerçekleştirmesi durumunda çalışması meşru kabul edilebilir. Ancak fitratı bozucu nitelikteki uygulamalar veya aldatma unsurunu barındıran müdahaleler söz konusu olduğunda, bu hizmeti sunmak caiz değildir.. Çünkü bir fiilin hükmü sadece yapamı değil yardımcı olanı da kapsar. Nitekim “*Günah ve düşmanlık üzere yardımlaşmayın.*”⁹² âyeti ve “*Bir kötülüğe öncülük eden kimse, o kötülüğü yapanların günahı kadar günah kazanır; onların günahından da hiçbir şey eksilmez.*”⁹³ hadisi de buna işâret etmektedir. Dolayısıyla, epilasyon merkezinde çalışmak isteyen bir Müslüman hem uygulama alanını hem de hizmetin içeriğini fikhî ölçütlerle değerlendirmeli; mahremiyet, niyet ve hüküm açısından hassasiyet göstermelidir.

Güzellik ve bakım hizmetleri, dinî hassasiyet gerektiren alanlardandır. Bu alanda çalışan Müslüman kadınlar, hem kendi uygulamalarında şer’î ölçülere riâyet etmeli hem de çevrelerine nasihat ederek toplumsal bilinç oluşturmalıdır. Hz. Peygamber’in “Din nasihattir”⁹⁴ sözü, bu sorumluluğun önemini vurgular.⁹⁵ Bu yaklaşım, İslâm’ın “emr bi’l-ma’rûf ve nehy ani’l-münker” ilkesinin bir yansıması olup, İslâmî ahlâkın korunmasına katkı sağlar.

Sonuç

İstenmeyen tüyler, hijyen, bakım ve estetik açısından her iki cinsiyet için önemli bir kozmetik sorundur. Tarih boyunca ağda, tıraş, cımbız gibi geçici yöntemler kullanılmıştır. Ancak bu yöntemler kısa süreli etki, ağrı, cilt tahrişi, enfeksiyon riski ve kılların sertleşmesi gibi dezavantajlar taşıyabilmektedir. Bu nedenle daha kalıcı çözümler sunan epilasyon yöntemleri ön plana çıkmaktadır.

Fitratın korunması, İslâm düşüncesinde insanın yaratılışına saygının temel ölçütü olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, bedensel müdahalelerin hükmü yalnızca estetik kaygılarla değil, fitratı bozma ve aldatma unsuru taşıyıp taşınamasıyla belirlenmelidir. Dolayısıyla, zaruret veya tedavi amaçlı olmayan ve salt kişinin doğal yapısını değiştirmeyi hedefleyen uygulamalar dinî açıdan meşru kabul edilemez. Buna karşılık, kişinin sağlığını korumaya veya toplumsal hayatını kolaylaştırmaya yönelik müdahaleler, fitratı bozma kapsamında değerlendirilmemelidir. İslâm hukukunda kadın ve erkeklerin beden temizliği ve kişisel

⁹¹ Ebü'l-Velîd Muhammed b. Ahmed b. Muhammed el-Kurtubî İbn Rüşd, *Bidâyetü'l-müctehid ve nihâyetü'l-muktesid* (Kahire: Dâru'l-Hadîs, 2004), 1/121-123; Ebü'l-Muzaffer Avnüddîn Yahyâ b. Muhammed b. Hübeyre eş-Şeybânî ed-Dûrî İbn Hübeyre, *İhtilâfu'l-ımmeti'l-ulemâ*, thk. Seyyid Yusuf Ahmed (Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2002), 1/101-102; Ebû Abdilazîz Kutbüddîn Şah Veliyullah Ahmed b. Abdîrahîm el-Fârûkî Dihlevî, *Huccetullahil-bâlîğa*, thk. Seyyid Sabîk (Beyrut: Dâru'l-Cil, 2005), 2/193-195; İbrahim Yılmaz, *Fıkhta Setr-i Avret (Tesettür-Örtünme)* (Konya: Hikmetevi Yayınları, 2023), 225-230.

⁹² Mâide, 5/2.

⁹³ İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef*, 2/350; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 31/536; İbn Mâce, *es-Sünen*, ebvâbu's-sünne, 14.

⁹⁴ Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs Şâfiî, *el-Müsned* (Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1400), 233; Müslim, *Sahîh*, imân, 95; Ebû Dâvûd, *es-Sünen*, edeb, 66.

⁹⁵ İmân Yûsuf Merzûk, “İzâletü Şa’ri’l-Mer’etî Gayri’l-Merğûbi fihî bi’l-Layziri Dirâsetün Fikhiyyetün Mukârenetün”, *Mecelletü’ş-Şerîati ve’l-Dirâsâti’l-İslâmiyye* 32/108 (01 Ocak 2017), 34.

bakım uygulamaları hem yaratılış fitratına uygunluk hem de bireysel ve toplumsal zarafetin korunması açısından önemli bir yer tutar. İnsan bedeninin doğal yapısını muhafaza etmek hem fiziksel hem de ruhsal sağlığın bir gereği olarak değerlendirilirken, bu çerçevede yapılan temizlik ve bakım faaliyetleri dinî açıdan teşvik edilmiştir. Bu kapsamda baş saçının dışında kalan eller, ayaklar, sırt, göğüs ve yüz gibi bölgelerde oluşan yoğun vücut kıllarının giderilmesi, kişinin kendini daha rahat hissetmesini ve eşler arası estetik uyumu desteklemesini sağladığı için, mahremiyet ilkesine uyma ve sağlık açısından zararsız yöntemlerle yapılması şartıyla caizdir denilebilir.

Öte yandan, kaşların yolunması gibi doğrudan fitrata müdahale olarak değerlendirilen uygulamalar, İslam hukukunda yasaklanmıştır. Bu yasak, insanın yaratılışına müdahale etmeme ilkesine dayanmakta olup aynı zamanda güzellik anlayışının dinî ölçüler doğrultusunda şekillendirilmesini hedeflemektedir. İslam'da estetik, yaratılışın doğal yapısının korunmasıyla anlam kazanmaktadır. Bu bağlamda, fitrata aykırı ve sınırları aşan yapay müdahaleler caiz görülmemektedir. Bununla birlikte kaş olarak tanımlanan bölge gözün üst kısmındaki belirgin tüyleri ifade etmektedir. İki kaş arasında yer alan ve kaşın doğal sınırları dışında kalan tüyler bu tanıma dâhil değildir. Dolayısıyla, söz konusu bölgede oluşan ve estetik açıdan arıza olarak değerlendirilen tüylerin giderilmesi, fitrata müdahale kapsamında değerlendirilmediğinden dolayı fikhî açıdan sakıncalı kabul edilmemektedir.

Kasık bölgesinin özel yapısı ve İslâm hukukundaki ağır avret hükmü gereği, bu bölgenin açılması mahremiyetin ihlali olarak kabul edilmektedir. Bu çerçevede epilasyon gibi uygulamaların bir uzman tarafından gerçekleştirilmesinin zorunlu olduğu durumlarda söz konusu işlemin caizliği, zaruret veya meşru bir ihtiyaç bulunup bulunmadığına bağlı olarak değerlendirilmelidir. Zaruret hâli veya tıbben zorunlu bir gerekçe söz konusu değilse, bu özel bölgenin epilasyon uzmanı tarafından açılması ve müdahaleye konu edilmesi, fikhî açıdan caiz görülmemektedir. Geleneksel temizlik yöntemleri, bireyin kendi başına gerçekleştirebileceği uygulamalar olduğundan, bu ihtiyacı karşılarken mahremiyet ilkesini koruma imkânı sunar. Dolayısıyla, mahremiyetin korunması esası, bu tür uygulamalarda geleneksel yöntemlerin öncelikli tercih edilmesini gerektirmektedir.

Lazer epilasyonun fikhî değerlendirmesinde sadece uygulamanın kendisi değil, bunun hangi amaçla ve nasıl gerçekleştirildiği gibi birçok ayrıntı önem arz eder. Uygulamanın şekli, vücutta hangi bölgeye yapıldığı, kullanılan yöntem ve kişinin bu işlemi gerçekleştirme niyeti gibi unsurlar, hükmün netleşmesinde belirleyici rol oynar. Örneğin, temizlik ve rahatlık amacıyla yapılmasıyla, dış görünüşü tamamen değiştirme amacıyla yapılması arasında dinî açıdan fark bulunmaktadır.

Epilasyon merkezlerinde çalışmanın hükmü, İslâm'ın çalışma hayatına dair koyduğu helâl-haram ölçütleri çerçevesinde değerlendirilmelidir. Kadın ya da erkek fark etmeksizin, bir Müslümanın çalıştığı ortamın dinî ve ahlâkî ilkelere uygun olması esastır. Bu tür merkezlerde, mahremiyet sınırlarının ihlâl edilmesi, karşı cinsle fiziksel temasın kaçınılmaz hâle gelmesi veya tesettür kurallarının göz ardı edilmesi gibi durumlar söz konusuysa bu mekânlarda çalışmak dinî açıdan sakıncalı hâle gelebilir. Nitekim İslâm'da mahremiyetin korunması, bedenin örtülmesi ve karşı cinsle ilişkilerde sınırların gözetilmesi temel prensiplerdendir. Dolayısıyla, epilasyon merkezlerinde sunulan hizmetlerin niteliği, çalışan kişinin cinsiyeti, hizmet verilen kişilerin kimliği ve uygulama sırasında mahremiyetin ne ölçüde korunduğu gibi faktörler, bu alanda çalışmanın hükmünü belirleyen başlıca

unsurlardır. Şayet bu merkezlerde İslâm'ın temel kaidelerine riâyet edilmiyor ve mahremiyet ihlâli söz konusu oluyorsa, bu tür ortamlarda çalışmak hem kadın hem erkek için caiz değildir.

Bu alanda çalışma yapacak yeni araştırmacıların, epilasyon uygulamalarına ilişkin olarak özellikle alan araştırmalarına yönelmeleri; toplumun bu uygulamalara yönelik tutumlarını, bireylerin dinî hassasiyetlerini ve pratikte karşılaşılan sorunları sistematik biçimde incelemeleri büyük önem taşımaktadır. Böylelikle fikhî tartışmalar sosyal gerçekliklerle desteklenebilecek ve İslâm hukukunun çağdaş meselelerle kurduğu ilişki daha somut ve sahici bir zeminde ele alınabilecektir.

Kaynakça | References

- Abdullatif, Abdurrahman bin Sâlih. *el-Kavâid ve'd-davâbiti'l-fikhiyye el-mutadammina li't-teysîr*. Medine: 'Imâdetü'l-Bahsi'l-'ilmî bi'l-Câmi'ati'l-İslâmiyye, 2003.
- Acarlıoğlu, Ahmet. "Hz. Peygamber (s.a.v.) Döneminde Kadının Çalışma Hayatındaki Yeri". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 42 (30 Haziran 2019), 212-232.
- Adevî, Ebû'l-Hasen 'Ali b. Ahmed. *Hâşiyetu'l-'Adevî 'alâ kifâyeti't-tâlibi'r-Rabbânî*. ed. Yûsuf Muhammed el-Bikâ'î. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1994.
- Afâne, Hüsameddin b. Musa. *Yes'elûneke*. Filistin: Mektebetu Dendis, 1. Basım, 1427.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *Müsned*. thk. Şuayb el-Arnaût - Âdil Mürşid. b.y.: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Avşar, Murat. *Lazer Epilasyon İçin Optik Görüntüleme ile Öznelik Tabanlı Kıl Bölgesi Tespiti*. Ankara: Tobb Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- 'Aynî, Ebu Muhammed Mahmûd b. Ahmed Bedruddîn. *'Umdetu'l-kârî şerhu Sahîhi'l-Buhârî*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, ts.
- Bâcî, Ebû'l-Velîd Süleyman b. Halef. *el-Muntekâ şerhu'l-Muvattâ'*. 7 Cilt. Kahire: Matbaatu's-Saâde, 1. Basım, 1332h.
- Baysa, Hüseyin. *Geçmişten Günümüze Fikhî Açından Beden Estetizasyonu*. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler Yayıncılık, 1. Basım, 2020.
- Baysa, Hüseyin. "Sakal Uzatma ve Bıyık Kısaltmanın Hükmüne İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi". *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7/14 (19 Aralık 2017), 273-289. <https://doi.org/10.31834/kilissbd.352197>
- Belhî, Nizameddin. *Fetavâ-yi Hindîyye*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 2. Basım, 1310h.
- Beşer, Faruk. *Hanımlara Özel Fetvalar 2*. İstanbul: Seha Neşriyat, 1992.
- Beşer, Faruk. *Kur'ân-ı Hakîm'in Meali ve Kısa Tefsiri Temel Kur'ân Kavramları Sözlüğü Esmâ-i Hüsnâ Şerhi ve Kısa Peygamberler Tarihi*. İstanbul: Marmara İlahiyat Vakfı Yayınları, 2021.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn. *es-Sünenü'l-kübrâ*. thk. Muhammed Abdulkadir Ata. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2003.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî. *Şuabü'l-imân*. thk. Abdulali Abdulhamid Hamid,. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2003.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *el-Edebü'l-müfred*. thk. Muhammed Fuâd Abdalbâkî'. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1989.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *Sahîh*. ed. Muhammed Züheyr. b.y.: Dâru Tavki'n-Necât, 1. Basım, 1422.
- Dal, Nihat Muhammet. *Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an-ı Kerim'de Temizlik Olgusu*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Dârekutnî, Ebû'l-Hasen Ali b. Ömer. *Sünen*. thk. Şuayb el-Arnaût vd. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1. Basım, 2004.
- Dârimî, Ebû Muhammed 'Abdullah b. 'Abdurrahmân ed-. *Sünen*. thk. Hüseyin Selîm Esed ed-Dârânî. Suudi Arabistan: Dâru'l-Muğnî, 2000.
- Daş, Ayşegül İyleşen. *Lazer Epilasyonda Alexandrite ile Alexandrite +ND:Yag Kombine Tedavilerinin Karşılaştırılması*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi, Uzmanlık Tezi, 2017.

- Dihlevî, Ebû Abdilazîz Kutbüddîn Şah Veliyyullâh Ahmed b. Abdirrahîm el-Fârûkî. *Hucetullâhil-bâliğa*. thk. Seyyid Sabîk. Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1. Basım, 2005.
- Dubyân, Ebû Ömer Dubyân b. Muhammed. *Mevsu'atu ahkâmî't-tahâre*. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2. Basım, 2005.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. Eş'as el-Ezdî es-Sicistânî. *es-Sünen*. thk. Şuayb Arnavût - Muhammed Kâmil Karabellî. Beyrut: Dâru'r-Risâle el-Âlemiyye, 2009.
- Ebû Ya'lâ, Ahmed b. Alî b. el-Müsennâ et-Temîmî el-Mevsilî. *Müsnedü Ebû Ya'lâ el-Mevsilî*. thk. Hüseyîn Selim Esed. Beyrut: Dâru'l-Me'mûn li't-Turâs, 2. Baskı., 1990.
- Efendi, Ali Haydar - Huseynî, Fehmî el-. *Dureru'l-hukkâm şerhu mecelleti'l-ahkâm*. b.y.: Dâru'l-Cîl, 1991.
- Ferâhîdî, Ebû Abdirrahmân Halîl b. Ahmed. *Kitâbü'l-'Ayn*. thk. Mehdî el-Mahzûmî - İbrahim es-Sâmerrâî. b.y.: Dâr ve Mektebetü'l-Hilâl, ts.
- Feyyûmî, Ahmed b. Muhammed. *el-Misbâhu'l-munîr fi ğârîbi's-şerhi'l-Kebîr*. Beyrut: el-Mektebetü'l-İlmiyye, ts.
- Gazzî, Muhammed Sıdkî b. Ahmed Âl Burnû Ebû'l-Hârîs. *Mevsûatu'l-kavâidi'l-fıkhiyye*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1. Basım, 2003.
- Grubu, Memorial Sağlık. "Lazer Epilasyon Nedir? Lazer Epilasyon İşlemi Nasıl Yapılır?" *Memorial Sağlık Grubu*. 27 Kasım 2023. Erişim 24 Temmuz 2025. <https://www.memorial.com.tr/saglik-rehberi/lazer-epilasyon-nedir>
- Hamd, Abdulkadir Şeybe. *Fıkhü'l-İslâm: Şerhu Bulûği'l-merâm min cem'i edillati'l-ahkâm*. Medine: Matâbiu'r-Reşîd, 1982.
- Hattâb, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Muhammed er-Ruaynî. *Mevâhibü'l-celîl li-şerhi Muhtasarı Halîl*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1992.
- Herevî, Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed el-Ezherî. *Tehzîbu'l-lüğa*. thk. Muhammed İvaz. Beyrut: Dâru İhyai-Türasi'l-Arabi, 1. Basım, 2001.
- Heyet. *Mevsûatü'l-fıkhiyye el-Kuveytiyye*. Kuveyt: Vizaretü'l-Evkaf ve's-Şuuni'l-İslamiyye, 1427.
- Hıdır, Abdullah Hüseyin. *Eliyyâtü'l-Hadîse li-İzâleti's-Şa'r: Dirâse Fıkhiyye*. Erbil: Selahaddin Üniversitesi, Bitirme Projesi, 2023.
- Hökelekli, Hayati. "Fitrat". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/47-48. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- İbn Abdülber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf en-Nemerî. *el-İstizkâr*. thk. Sâlim Muhammed Atâ - Muhammed Ali Mu'avvaz. Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1. Basım, 2000.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn b. Ömer. *Reddü'l-Muhtâr ale'd-Dürri'l-Muhtâr*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 2. Basım, 1992.
- İbn Allân, Muhammed Alî b. Muhammed Allân b. İbrâhîm el-Bekrî es-Sıddîkî. *Delîlü'l-fâlihîn li-turuki Riyâzi's-sâlihîn*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2004.
- İbn Dakîkul'îd, Ebû'l-Feth Takıyyüddîn Muhammed b. Alî b. Vehb el-Kuşeyrî el-Kûsî. *İhkâmü'l-ahkâm şerhi 'umdetu'l-Ahkâm*. b.y.: Matba'atu's-Sünnetü'l-Mahmûdiyye, ts.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullâh b. Muhammed b. Ebî Şeybe el-Kûfî. *el-Musannef*. thk. Kemâl Yusuf el-Hût. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1. Basım, 1409h.
- İbn Ebî Tağlib, Abdulkâdir b. 'Umer b. Abdulkâdir. *Neylü'l-me'ârib bi-şerhi Delîli't-tâlib*. ed. Muhammed Süleymân Abdullah el-Eşkar. Kuveyt: Mektebetü'l-Fellâh, 1983.

- İbn Emîru'l-Hâcc, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Muhammed b. Muhammed el-Halebî. *et-Takrîr ve't-tehbîr*. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2. Basım, 1983.
- İbn Hacer el-Askalânî, Hâfız Ahmed b. Ali. *Fethu'l-bârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1379.
- İbn Hübeyre, Ebü'l-Muzaffer Avnüddîn Yahyâ b. Muhammed b. Hübeyre eş-Şeybânî ed-Dûrî. *İhtilâfu'l-eimmeti'l-ulemâ*. thk. Seyyid Yusuf Ahmed. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1. Basım, 2002.
- İbn Kudâme, Muvaffakuddîn Abdullah b. Ahmed el-Makdisî. *el-Muğnî*. b.y.: Mektebetu'l-Kâhire, 1968.
- İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd el-Kazvîni. *es-Sünen*. thk. Şuayb Arnavut. Beyrut: Dâru Risâleti'l-Alemiyye, 2009.
- İbn Manzûr, Muhammed b. Mükerrrem. *Lisânü'l-'Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 3. Baskı., 1414.
- İbn Nüceym, Zeynüddîn b. İbrâhîm b. Muhammed el-Mısrî. *el-Bahru'r-râik şerhu Kenzü'd-dekâik*. Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, 2. Basım, ts.
- İbn Rüşd, Ebü'l-Velîd Muhammed b. Ahmed b. Muhammed el-Kurtubî. *Bidâyetü'l-müctehid ve nihâyetü'l-muktesid*. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 2004.
- İbnü'l-Mülakkın, Ebû Hafs Sirâcüddîn Ömer b. Alî b. Ahmed el-Ensârî el-Mısrî. *et-Tavdîh li-şerhi'l-Câmi'i's-Sahîh*. Şam: Dâru'n-Nevâdir, 2008.
- Kamacı, Fatimatüz Zehra. *Hız Peygamber Devrinde Kadınların Süslenmesi*. İstanbul: İnkılab Yayınları, 2012.
- Karakaya, Keziban. "Beden Temizliğinde Lazer Epilasyonun Fıkhi Boyutu". *Toplum Ekonomi ve Yönetim Dergisi* 3/1 (20 Haziran 2022), 58-75.
- Karanfil, Ertuğrul. *Alexandrite Lazer Epilasyonun Menstruel Siklus Sırasındaki Etkinliğinin Karşılaştırılması*. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Tıp Fakültesi, Uzmanlık Tezi, 2020.
- Karnî, Azîze Saîd Muîz. "Ahkâm-ı İzâleti Şa'ri'l-Mer'e Bi'l-Leyzer Fi'ş-Şerîati'l-İslâmiyye". *Mecelletu'd-Dirâsati'l-İslâmiyye ve'l-Buhûsi'l-Ekâdemiyye* 15/97 (ts.), 315-360. <https://doi.org/10.21608/mdak.2020.118680>
- Kâsânî, Alâüddîn Ebû Bekr b. Mes'ûd. *Bedâ'î'u's-sanâ'i' fi tertîbi'ş-şerâ'i'*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2. Basım, 1986.
- Kefevî, Ebü'l-Bekâ, Eyyûb b. Musa. *el-Külliyât*. thk. Adnan Derviş - Muhammed el-Mısrî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, ts.
- Kirmânî, Muhammed b. Yûsuf Şemsuddîn el-. *el-Kevâkibü'd-derârî fi şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, 1981.
- Kozak, Meryem Akoğlan. "Temizliğin Sosyal Tarihi Üzerine". *Gastoria: Journal of Gastronomy And Travel Research* 7/3 (31 Aralık 2023), 576-589. <https://doi.org/10.32958/gastoria.1401397>
- Lâşîn, Mûsâ Şahin. *Fethu'l-mün'im şerhu Sahîh-i Müslim*. Beyrut: Dâru'ş-Şurûk, 1. Basım, 2002.
- Mâlik, Ebu Abdillâh Mâlik b. Enes b. Mâlik. *Muvattâ*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, 1985.
- Mâverdî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed el-Basrî. *el-Hâvi'l-kebir*. thk. Alî Muhammed Mu'avvad - Âdil Ahmed 'Abdulmevcûd. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1. Basım, 1999.

- Merdâvî, Ebü'l-Hasen Alâüddîn Alî b. Süleymân b. Ahmed. *et-Tehbîr şerhu't-Tahrîr fi usûli'l-fikh*. thk. Abdurrahman el-Cebrîn vd. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2000.
- Merzûk, İmân Yûsuf. "İzâletü Şa'ri'l-Mer'etî Gayri'l-Merğûbi fihî bi'l-Layziri Dirâsetün Fikhiyyetün Mukârenetün". *Mecelletü'ş-Şer'ati ve'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye* 32/108 (01 Ocak 2017). <https://doi.org/10.34120/jsis.v32i108.2407>
- Mevsîlî, Ebü'l-Fazl Mecdüddîn Abdullâh b. Mahmûd b. Mevdûd. *el-İhtiyâr li-ta'îli'l-Muhtâr*. thk. Mahmûd Ebü Dakika. Kahire: Matbatü'l-Halebî, 1937.
- Mubârekfûrî, Ebü'l-Ulâ Muhammed Abdurrahmân b. Abdirrahîm. *Tuhfetü'l-ahvezî bi şerhi Câmi'i't-Tirmizî*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- Murâd, Fadl b. Abdullah. *el-Mukaddime fi fikhî'l-asr*. San'a: el-Cîlu'l-Cedîd, 2016.
- Mustafa, İbrahim vd. *el-Mu'cemu'l-vasît*. Dâru'd-Da'va, ts.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *el-Câmi'u's-sahîh*. thk. Muhammed Fuâd Abdulkakî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.
- Müşrif, Fâtin bint Muhammed bin Abdullah el-. "İzâletü Şa'ri'l-Mer'e bi'l-Layzir Beyne'l-Fikhi ve't-Tıbb". *Mecelletu Kulliyeti's-Şer'ati ve'l-Kânûn bi-Tefehnâ'l-Eşrâf* 019/005 (2017), 279-335.
- Nefrâvî, Şihâbüddîn Ahmed b. Ganîm b. Sâlim el-Ezherî. *el-Fevâkihu'd-Devvânî 'alâ Risâleti İbn Ebî Zeyd el-Kayravânî*. b.y.: Dâru'l-Fikr, 1995.
- Nesâî, Ebü Abdurrahmân Ahmed b. Şuayb. *Kitâbü's-Süneni'l-kübrâ*. thk. Şuayb Arnavût. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Nevevî, Ebu Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref. *el-Minhâc şerhu Sahîh'i Müslim b. el-Haccâc*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1392h.
- Ömer, Ahmed Muhtâr. *Mu'cemu'l-lügati'l-Ârabiyyeti'l-mu'âsira*. b.y.: Alemu'l-Kütüb, 1. Basım, 2008.
- Râzî, Muhammed b. Ebî Bekr. *Muhtâru's-sihâh*. thk. Yûsuf eş-Şeyh Muhammed. Beyrut: el-Mektebetü'l-'Asriyye, 5. Basım, 1999.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *el-Eşbâh ve'n-nezâir*. b.y.: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1990.
- Şâfî, Ebü Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs. *el-Müsned*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1400.
- Şevkânî, Ebü Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed es-San'ânî el-Yemenî. *Neylu'l-evtâr*. thk. Isâmuddîn es-Sabâbitî. Mısır: Dâru'l-Hadîs, 1993.
- Taberânî, Ebü'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb. *el-Mu'cemü'l-kebîr*. thk. Hamdî b. Abdilmecîd es-Selefi. Kahire: Mektebetu İbn Teymiyye, 2. Basım, ts.
- Taberânî, Süleymân b. Ahmed. *el-Mu'cemu'l-evsat*. thk. Târik b. İvedillah - Abdulmuhsin b. İbrâhim. Kahire: Dâru'l-Harameyn, 1995.
- Tekin, Muhammed Ali. *Fitrat Hadîsi -Anlam ve Yorum*. Bursa: Emin Yayınları, 2021.
- Tirmizî, Ebü İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Ye'zîd) et-Tirmizî. *el-Câmi'u'l-kebîr-Sünen-i Tirmizî*. thk. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf. Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1998.
- Törenli, Maral. "Güzelleştirme Amaçlı Estetik Müdahaleler Hakkında Hukuki Bir Değerlendirme". *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7/1 (11 Haziran 2024), 69-111. <https://doi.org/10.56206/husbd.1433836>

- Törenli, Maral. “Güzelleştirme Amaçlı Estetik Müdahaleler Hakkında Hukuki Bir Değerlendirme”. *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7/1 (11 Haziran 2024), 69-111. <https://doi.org/10.56206/husbd.1433836>
- Tuveycirî, Muhammed b. İbrâhîm. *Mevsûatu'l-fıkhi'l-İslâmî*. b.y.: Beytu'l-Efkârî'd-Duveliyye, 1. Basım, 2009.
- Vellevî, Muhammed b. Ali b. Âdem b. Mûsâ el-İtyûbî. *Zahîratü'l-ukbâ fi şerhi'l-Müctebâ*. b.y.: Dâru Âl Brûm, 1. Basım, 2003.
- Yalçın, İsmail. “Değişim ve Yenileşmede Fitrat Çizgisi”. *Tevilat* 1/1 (30 Haziran 2020), 97-120.
- Yalçın, İsmail. *İslam Hukuku Açısından Yaratılışı Değiştirme Fitratı Bozma*. Ankara: Fecr Yayınları, 2017.
- Yalçın, İsmail. “Sakal”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/1-2. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Yılmaz, İbrahim. *Fıkıhta Setr-i Avret (Tesettür-Örtünme)*. Konya: Hikmetevi Yayınları, 2023.
- Zebîdî, Muhammed b. Muhammed. *Tâcu'l-'arûs min cevâhiri'l-kâmûs*. b.y.: Dâru'l-Hidâye, ts.
- Zeydân, Abdülkerîm. *Mezheplere Göre Bütün Yönleriyle Kadın ve Aile Fıkıhı Ansiklopedisi*. ed. Faruk Beşer. çev. Erdiç Ahatlı vd. İstanbul: Asalaet Yayınları, 2019.
- Zuhaylî, Vehbe. *el-Fıkhu'l-İslâmî ve edilletühu*. Dımaşk: Dâru'l-Fikr, 4. Basım, ts.
- el-Durerü's-seniyye fi'l-ecvibeti'n-Necdîyye*. thk. Abdurrahman b. Muhammed Kâsım. b.y., 6. Basım, 1996.
- “<https://ar.islamway.net/fatwa/41967>”. Erişim 01 Ağustos 2025. <https://ar.islamway.net/fatwa/41967>
- “<https://www.medicalpark.com.tr/lazer-epilasyon/hg-1969>”, ts. Erişim 24 Temmuz 2025